

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет агротехнологій

Кафедра землеробства, геодезії та землеустрою

ДЕРЖАВНА ЗЕМЛЕВПОРЯДНА ЕКСПЕРТИЗА

Методичні рекомендації

до виконання практичних робіт для здобувачів вищої освіти ступеня
«бакалавр» спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій»
денної форми навчання

МИКОЛАЇВ

2019

УДК 332.3

Д36

Друкується за рішенням науково-методичної комісії факультету агротехнологій Миколаївського національного аграрного університету від 14 березня 2019 р., протокол № 7.

Укладач

Г. М. Воронкова – асистент кафедри землеробства, геодезії та землеустрою, Миколаївський національний аграрний університет.

Рецензенти:

- О. М. Дробітько – канд. с.-г. наук, директор фермерського господарства «Олена» Братського району Миколаївської області;
- О. А. Коваленко – канд. с.-г. наук, доцент, завідувач кафедри рослинництва та садово-паркового господарства, Миколаївський національний аграрний університет.

© Миколаївський національний аграрний університет, 2019

ЗМІСТ

Вступ	4
Модуль I. Правові основи і принципи державної експертизи землевпорядної документації. Практична робота 1. Поняття, мета та види державної земельної експертизи	6
Практична робота 2. Основні аспекти здійснення державної експертизи землевпорядної документації	10
Практична робота 3. Розмежування компетенції органів ДЗЕ та порядок здійснення ДЗЕ	16
Практична робота 4. Правопорушення у сфері ДЕЗД та відповідальність за порушення законодавства у сфері ДЕЗД	20
Контрольні питання до колоквиуму за модулем 1. Правові основи і принципи державної експертизи землевпорядної документації	25
Модуль II. Порядок проведення державної експертизи землевпорядної документації. Практична робота 5. Методика проведення державної експертизи землевпорядної документації	26
Практична робота 6. Оформлення документації для проведення державної експертизи землевпорядної документації	30
Практична робота 7. Поняття, завдання і принципи наукової і науково- технічної експертизи	35
Практична робота 8. Суб'єкти та об'єкти наукової та науково-технічної експертизи, їх права та обов'язки	38
Практична робота 9. Основні поняття про державну екологічну експертизу в Україні	45
Практична робота 10. Основні аспекти регулювання та управління в галузі екологічної експертизи	56
Практична робота 11. Основні аспекти містобудівної документації	64
Практична робота 12. Положення державної експертизи та оцінки корисних копалин	66
Практична робота 13. Основні види державної експертизи та оцінка запасів корисних копалин, експертні висновки	69
Практична робота 14. Основні положення проведення державної експертизи інвестиційних програм і проектів будівництва	72
Практична робота 15. Проведення комплексної державної експертизи інвестиційних програм і проектів будівництва. Висновки	74
Контрольні питання до колоквиуму за модулем II. Порядок проведення державної експертизи землевпорядної документації.	78
Контрольні питання до проведення заліку	79
Список рекомендованої літератури	82
Додаток 1	84
Додаток 2	85
Додаток 3	88
Додаток 4	89
Додаток 5	91

ВСТУП

Земельний обіг, який проходить у даний час в Україні, досить великий. У зв'язку з цим на Державне агентство земельних ресурсів України та його структурні підрозділи покладені функції відпрацювання державної політики і нормативно-правового регулювання у сфері земельних відносин, раціонального використання та охорони земель. Це вимагає відповідного контролю за проведенням землеустрою. Такими заходами контролю є проведення державної експертизи землевпорядної документації та розроблення стандартів, норм і правил у сфері землеустрою. Землевпорядна експертиза із своїми функціями та завданнями, організаціями, структурою, процедурою займає вагомe місце в системі управління земельними ресурсами України. Державній експертизі підлягає вся землевпорядна документація із землеустрою, оцінки земель, а також документація і матеріали державного земельного кадастру, яка розробляється на державному, регіональному та місцевому рівнях суб'єктами господарської діяльності, що володіють необхідним технічним і технологічним забезпеченням та у складі яких працюють сертифіковані інженери-землевпорядники.

Землевпорядна експертиза проводиться для визначення особливостей земельних ділянок: їх місця розташування, площі та ін. Метою дослідження може бути з'ясування меж земельних наділів, їх відповідність даним земельної документації, правилам використання земельних ділянок і можливість поділу їх на більш дрібні.

Проведення землевпорядної експертизи передбачає використання двох методів:

1. Документальні методи - вивчення паперів, що підтверджують право власника на землю, кадастрових записів та інших документів, що відносяться до даної земельної ділянки. Експерт вивчає існуючі документи, проводячи аналіз характеристик земельної ділянки: площі, місцезнаходження та ін.
2. Геодезичні методи - дослідження безпосередньо самої земельної ділянки, а саме:
  - Польові виміри - отримання даних про площі, місцезнаходження та інших характеристиках земельної ділянки. У польових вимірах застосовуються спеціальні геодезичні прилади: лазерні далекоміри, теодоліти, тахеометри, нівеліри і GPS-обладнання. Ці

інструменти використовуються для визначення відстані від об'єктів на місцевості або їх місцеположення на карті, вимірювання горизонтальних і вертикальних кутів.

- Камеральна обробка - аналіз даних польових вимірювань. За допомогою спеціальних комп'ютерних технологій будується віртуальна модель досліджуваного земельної ділянки.

Мета навчальної дисципліни - надати здобувачам вищої освіти необхідний обсяг знань в галузі землевпорядної експертизи, зокрема висвітлити законодавчо-нормативні засади порядку проведення експертизи землевпорядної документації, питання виконання необхідних вимог до створення землевпорядної документації для подальшої державної реєстрації земельних ділянок та прав на них, що дозволить організувати комплексну оцінку об'єктів землевпорядної документації; перевірити відповідність проектної землевпорядної документації вимогам земельного законодавства; підвищити якість розробки землевпорядної документації; впровадити передові методи проектування та досягнення науково-технічного прогресу; регулювання плати за землю; підвищити науково-технічний та професійний рівень виконавців державної експертизи землевпорядної документації.

Завдання курсу:

- систематизація та розширення знань про нормативно-правову базу створення землевпорядної документації;

- оволодіння порядком розробки, погодження та затвердження землевпорядної документації;

- формування знань та володіння нормативно-правовими актами стосовно аналізу та оцінки землевпорядної документації щодо відповідності вимогам законодавства, встановленим стандартам, нормам, правилам, володіння методами та порядком проведення експертизи землевпорядної документації, підготовки обґрунтованих висновків для об'єктів державної експертизи.

Об'єктом вивчення державної землевпорядної експертизи є землевпорядна документація.

Предметом вивчення є відповідність землевпорядної документації вимогам законодавства, встановленим стандартам, нормам і правилам, а також підготовка обґрунтованих висновків для прийняття рішень щодо об'єктів експертизи.

МОДУЛЬ I. ПРАВОВІ ОСНОВИ І ПРИНЦИПИ ДЕРЖАВНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ЗЕМЛЕВПОРЯДНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ

Практична робота № 1

Поняття, мета та види державної земельної експертизи

Мета: засвоїти зміст та значення державних експертиз проектної і технічної документації, її види та експертні методи прийняття рішень.

Завдання:

1. Вивчити значення державних експертиз проектної і технічної документації.
2. Розглянути види і зміст державних експертиз.
3. Освоїти експертні методи прийняття рішень.

Мета та значення державних експертиз проектної і технічної документації. Метою державної експертизи проектної і технічної документації є дотримання чинного законодавства, всебічний аналіз з точки зору впливу реалізованих проектів на навколишнє середовище, безпечність створених умов для існування живої і неживої природи, гармонійної взаємодії суспільства і природи, раціональне використання і відтворення природних ресурсів.

Види і зміст державних експертиз. Існують такі види державної експертизи проектної і технічної документації:

- наукова і науково-технічна експертиза;
- державна землепорядна експертиза;
- екологічна експертиза;
- експертиза містобудівної документації;
- державна експертиза та оцінка запасів корисних копалин;
- комплексна державна експертиза інвестиційних програм і проектів будівництва.

Згідно ст.1 ЗУ «Про наукову і науково-технічну експертизу» від 05.12.12. **Наукова і науково-технічна експертиза** - це діяльність, метою якої є дослідження, перевірка, аналіз та оцінка науково-технічного рівня об'єктів експертизи і підготовка обґрунтованих висновків для прийняття рішень щодо таких об'єктів.

Державна землепорядна експертиза - це діяльність, метою якої є дослідження, перевірка, аналіз та оцінка об'єктів експертизи на

предмет їх відповідності вимогам законодавства, встановленим стандартам, нормам і правилам, а також підготовка обґрунтованих висновків для прийняття рішень щодо об'єктів експертизи (ст.1 ЗУ «Про державну експертизу земельпорядної документації» 27.06.15).

Об'єктами державної земельпорядної експертизи є перед проектні та проектні розробки (пограми, техніко-економічне обґрунтування, схеми, проекти), пов'язані з регулюванням земельних відносин, проведенням земельпорядкування, використанням і охороною земель, технічна документація з оформленням права користування земельною ділянкою, права оренди земельної ділянки, відведення земельної ділянки юридичним і фізичним особам.

Екологічна експертиза - вид науково-практичної діяльності уповноважених державних органів, еколоґо-експертних формувань та об'єднань громадян, що ґрунтується на міжгалузевому екологічному дослідженні, аналізі та оцінці передпроектних, проектних та інших матеріалів чи об'єктів, реалізація і дія яких може негативно впливати або впливає на стан навколишнього природного середовища, і спрямована на підготовку висновків про відповідність запланованої чи здійснюваної діяльності нормам і вимогам законодавства про охорону навколишнього природного середовища, раціональне використання і відтворення природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки (ст.1 ЗУ «Про екологічну експертизу» 18.12.17).

Експертиза містобудівної документації – здійснюється відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 25.05.11 № 548. Незалежно від замовника та джерел фінансування експертизі підлягають всі види містобудівної документації.

Державна експертиза та оцінка запасів корисних копалин здійснюється відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 22.12.94 №865.

Метою державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин є:

- ❖ об'єктивна оцінка мінерально-сировинної бази країни на основі єдиних науково-методичних критеріїв;
- ❖ забезпечення достовірності оцінених запасів корисних копалин і відповідності їх якісних показників запланованим напрямам використання;
- ❖ створення умов для найповнішого, економічно раціонального й комплексного використання запасів родовищ корисних копалин з

дотриманням вимог щодо охорони надр та навколишнього природного середовища;

❖ проведення порівняльної оцінки кількісних та якісних показників запасів корисних копалин, їх географо-економічних, гірничо-геологічних, гідрогеологічних та інших умов залягання для визначення реальної промислової цінності;

❖ забезпечення дотримання єдиного підходу до визначення техніко-економічних та фінансових показників господарської діяльності, пов'язаної з видобуванням корисних копалин у межах конкретної ділянки надр;

❖ використання оцінок техніко-економічних та фінансових показників господарської діяльності для цілей інвестиційного планування та оподаткування.

Інвестиційні програми і проекти будівництва, реалізація яких здійснюється із залученням коштів Державного бюджету України, республіканського бюджету Автономної Республіки Крим, місцевих бюджетів, а також коштів підприємств, установ та організацій державної власності, підлягають обов'язковій комплексній державній експертизі у повному обсязі (постанова КМУ №1269 від 31.10.07).

Експертні методи прийняття рішень. Робота експерта полягає в проведенні **інтуїтивно-логічного аналізу проблеми**, нерідко з кількісною оцінкою суджень і подальшою формальною обробкою результатів. Таким чином, значне місце в експертних методах належить **інтуїції експерта**.

Під **інтуїцією** розуміється здатність опанувати істину шляхом прямого її бачення без обґрунтування доказами. Інтуїція достатня для виявлення істини, але з її допомогою не можна переконати в цій істині інших людей. Тому правильний підхід полягає у поєднанні різних методів (інтуїції, логіки, математичного обґрунтування, тощо).

Для якості і достовірності експертизи, до експерта ставляться такі **вимоги**:

- достатня компетентність;
- об'єктивність;
- прагматичність;
- психологічна сумісність з іншими членами експертної групи;
- самокритичність.

Існують такі **способи оцінки експерта**:

- документальний;

- експериментальний;
- голосування;
- самооцінка.

Документальний спосіб полягає у підборі експертів на основі освіти, спеціальності, наявності наукового ступеня, стану, віку тощо.

При *експериментальному* способі оцінки компетентність експерта встановлюється на основі аналізу досвіду його роботи в попередніх експертизах.

При *голосуванні* організовується опитування спеціальної групи експертів-виборників.

Спосіб *самооцінки* полягає в тому, що кожний кандидат в експерти оцінює свою власну компетентність.

Контрольні питання для самоперевірки

1. Які види та зміст державних експертиз проектної і технічної документації?
2. Дайте визначення поняттю наукова і науково-технічна експертиза?
3. Яка мета державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин?
4. Які експертні методи прийняття рішень ви знаєте?
5. Які вимоги ставляться до експерта для якості і достовірності експертизи?
6. Які є способи оцінки експерта та їх зміст?

Практична робота № 2

Основні аспекти здійснення державної експертизи землевпорядної документації

Мета: вивчити основні аспекти здійснення державної експертизи землевпорядної документації.

Завдання:

1. Вивчити поняття, завдання та принципи ДЕЗД.
2. Розглянути здійснення державної експертизи землевпорядної документації.

Поняття, завдання та принципи ДЕЗД. *Державна експертиза землевпорядної документації (далі - державна експертиза)* - це діяльність, метою якої є дослідження, перевірка, аналіз та оцінка об'єктів експертизи на предмет їх відповідності вимогам законодавства, встановленим стандартам, нормам і правилам, а також підготовка обґрунтованих висновків для прийняття рішень щодо об'єктів експертизи.

Основними завданнями державної експертизи є:

- ❖ організація комплексної, науково обґрунтованої оцінки об'єктів експертизи;
- ❖ перевірка відповідності об'єктів державної експертизи вимогам законодавства, встановленим стандартам, нормам і правилам;
- ❖ впровадження передових методів та підвищення якості розробки об'єктів державної експертизи;
- ❖ підготовка об'єктивних та обґрунтованих висновків державної експертизи.

Основними принципами державної експертизи є:

- ❖ законність;
- ❖ незалежність і компетентність при проведенні державної експертизи;
- ❖ об'єктивність досліджень об'єктів державної експертизи;
- ❖ повнота аналізу та обґрунтованість висновків державної експертизи;
- ❖ врахування досягнень науково-технічного прогресу, встановлених стандартів, норм і правил технічної та екологічної безпеки, інших нормативно-правових актів, міжнародних угод;

❖ відповідальність за достовірність і повноту аналізу, обґрунтованість висновків державної експертизи.

Об'єкти та суб'єкти ДЕЗД. *Об'єктами* державної експертизи є документація із землеустрою та документація з оцінки земель, види яких визначені законом, а також матеріали і документація державного земельного кадастру.

Суб'єктами державної експертизи є замовники та виконавці.

Замовниками державної експертизи є органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, землевласники, землекористувачі, підприємства, установи, організації і громадяни, заінтересовані у проведенні такої експертизи, а також розробники об'єктів державної експертизи.

Виконавцями державної експертизи є експерти, які працюють у складі спеціально уповноваженого органу виконавчої влади у сфері державної експертизи і мають високу кваліфікацію та спеціальні знання, а також висококваліфіковані спеціалісти або наукові працівники, які залучаються цими органами до її проведення відповідно до закону (далі - експерти державної експертизи).

Форми і види державної експертизи землевпорядної документації. Державна експертиза проводиться в *обов'язковій, вибірковій та добровільній* формах.

Обов'язковій державній експертизі підлягають:

➤ схеми землеустрою і техніко-економічні обґрунтування використання та охорони земель адміністративно-територіальних одиниць;

➤ проекти землеустрою щодо встановлення (зміни) меж адміністративно-територіальних одиниць;

➤ проекти землеустрою щодо організації і встановлення меж територій природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення, оздоровчого, рекреаційного, історико-культурного, лісогосподарського призначення, земель водного фонду та водоохоронних зон, обмежень у використанні земель та їх режимоутворюючих об'єктів;

➤ проекти землеустрою щодо відведення земельних ділянок особливо цінних земель, земель лісогосподарського призначення, а також земель водного фонду, природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення;

➤ проекти землеустрою щодо впорядкування території

населених пунктів;

➤ проекти землеустрою щодо приватизації земель державних і комунальних сільськогосподарських підприємств, установ та організацій;

➤ технічна документація із землеустрою щодо інвентаризації земель у разі формування земельних ділянок за рахунок особливо цінних земель, земель лісогосподарського призначення, а також земель водного фонду, природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення;

➤ технічна документація з бонітування ґрунтів, нормативної грошової оцінки земельних ділянок.

Вибіркова державна експертиза проводиться за ініціативою спеціально уповноваженого органу виконавчої влади у сфері державної експертизи щодо об'єктів, які не підлягають обов'язковій експертизі.

Вибіркова державна експертиза не може перевищувати 10 відсотків об'єктів, які їй підлягають, по кожному розробнику.

У разі виявлення порушень земельного законодавства розробниками об'єктів державної експертизи кількість об'єктів, що підлягають державній експертизі, визначається органом, який її здійснює.

Вибіркова державна експертиза проводиться безоплатно, а в разі отримання негативного висновку - за кошти розробників об'єктів державної експертизи.

Добровільна державна експертиза проводиться за ініціативою замовника або розробника об'єкта експертизи щодо об'єктів, які не підлягають обов'язковій державній експертизі.

Об'єкти державної експертизи можуть передаватися на *первинну, повторну* та *додаткову* державні експертизи.

Первинна державна експертиза передбачає проведення всіх необхідних заходів у процесі підготовки обґрунтованого висновку державної експертизи щодо об'єктів державної експертизи.

Повторна державна експертиза проводиться:

➤ у разі одержання негативного висновку первинної державної експертизи щодо об'єктів, які підлягають обов'язковій державній експертизі;

➤ у разі спростування негативного висновку первинної державної експертизи;

➤ у випадку, визначеному частиною другою статті 36 цього Закону (ЗУ «Про державну експертизу земельпорядної документації» від 17.06.04).

Додаткова державна експертиза проводиться щодо об'єктів, по яких здійснено державну експертизу і щодо яких відкрилися нові відомості чи обставини, що не були належним чином відображені їх розробниками та мають значення для об'єктивного дослідження і оцінки об'єкта державної експертизи.

Порядок проведення ДЕЗД. Статус експерта ДЕЗД. Проведення державної експертизи передбачає експертне дослідження, перевірку, аналіз і оцінку об'єкта державної експертизи та підготовку обґрунтованого та об'єктивного висновку державної експертизи. Процедура проведення державної експертизи складається з трьох стадій: *підготовчої, основної та заключної*.

На *підготовчій стадії* державної експертизи здійснюється приймання земельпорядної документації, перевірка її складу, а також реєстрація об'єктів державної експертизи на підставі заяви (клопотання) замовника у журналі обліку (реєстрації) об'єктів державної експертизи земельпорядної документації протягом одного дня.

Термін проведення державної експертизи починається з дати реєстрації об'єкта експертизи.

Основна стадія проведення державної експертизи передбачає всебічний аналіз земельпорядної документації, відповідність запропонованих заходів вимогам законодавства, встановленим стандартам, нормам і правилам. У разі потреби проводяться обстеження в натурі (на місцевості).

При проведенні державної експертизи земельпорядної документації визначаються:

➤ відповідність змісту документації вимогам законодавства України, встановленим стандартам, нормам і правилам, рішенням органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо раціонального використання і охорони земель, умов і порядку їх забудови, охорони навколишнього природного середовища, санітарно-епідеміологічного благополуччя населення, збереження культурної спадщини;

➤ відповідність змісту документації вимогам завдань на її розроблення та вимогам передпроектної документації;

➤ запропоновані земельпорядною документацією рішення щодо

рекультивациі порушених земель, поліпшення малопродуктивних угідь, оцінки земель тощо;

➤ еколого-економічна ефективність передбачених заходів щодо запобігання їх впливу на земельні угіддя за межами ділянки, охорони агроландшафтів;

➤ відповідність вимогам законодавства умов щодо зняття та перенесення ґрунтового покриву (родючого шару ґрунту) земельних ділянок у разі проведення вибіркової та добровільної державної експертизи робочих проектів землеустрою, передбачених підпунктом "з" частини другої статті 25 Закону України "Про землеустрій".

На *заключній стадії* проведення державної експертизи узагальнюються результати експертних досліджень, готується висновок державної експертизи щодо доцільності затвердження землевпорядної документації.

Строки проведення державної експертизи встановлені Законом України "Про державну експертизу землевпорядної документації" і не можуть перевищувати **20 робочих днів** від дня реєстрації об'єкта державної експертизи. У такий самий строк здійснюється перевірка щодо усунення зауважень державної експертизи.

Відповідно до ст. 23 ЗУ «Про державну експертизу землевпорядної документації» **експертом державної експертизи** може бути спеціаліст, який має вищу освіту, відповідну спеціальність, кваліфікацію і професійні знання, володіє навичками аналізу експертної інформації, а також має практичний досвід у відповідній сфері не менше трьох років.

Експерт державної експертизи має право:

➤ одержувати на свою вимогу відомості та матеріали, необхідні для проведення державної експертизи;

➤ брати участь у проведенні експертного аналізу та оцінці об'єктів державної експертизи на всіх стадіях її проведення;

➤ брати участь у проведенні державної експертизи або відмовитися від участі в ній, якщо це не пов'язано з виконанням службових обов'язків та в інших випадках, визначених законом;

➤ на доступ у встановленому законодавством порядку до баз даних документації та матеріалів щодо питань, пов'язаних з об'єктами державної експертизи;

➤ ставити питання про відхилення поданої на державну експертизу документації чи матеріалів, які не відповідають вимогам законодавства, встановленим стандартам, нормам та правилам;

➤ вносити пропозиції щодо залучення до проведення державної експертизи висококваліфікованих спеціалістів і наукових працівників;

➤ вільно викладати особисту думку щодо експертного аналізу.

Порушені права експерта державної експертизи підлягають поновленню, а винні особи несуть відповідальність у встановленому законом порядку.

Експерт державної експертизи зобов'язаний:

➤ дотримуватися встановлених строків та порядку проведення державної експертизи, відслідковувати відповідність об'єктів державної експертизи вимогам законодавства, а також встановленим стандартам, нормам і правилам;

➤ забезпечувати об'єктивне та якісне проведення державної експертизи;

➤ вносити обґрунтовані зауваження та пропозиції щодо матеріалів та документації, які підлягають державній експертизі;

➤ вносити відповідні пропозиції щодо вдосконалення форм і методів проведення державної експертизи;

➤ заявляти самовідвід у разі наявності особистої заінтересованості щодо конкретного об'єкта державної експертизи.

Контрольні питання для самоперевірки

1. Дайте визначення поняття державна експертиза земельпорядної документації?
2. Які основні завдання державної експертизи?
3. Перечисліть основні принципи державної експертизи?
4. Що є об'єктом державної експертизи?
5. Хто може бути суб'єктами державної експертизи?
6. Які є форми і види державної експертизи земельпорядної документації та їх зміст?
7. Який порядок проведення ДЕЗД?
8. Хто може бути експертом державної експертизи?
9. Перечисліть права та обов'язки експерта державної експертизи?

Практична робота № 3

Розмежування компетенції органів ДЗЕ та порядок здійснення ДЗЕ

Мета: вивчити основні аспекти регулювання у сфері державної експертизи земельпорядної документації.

Завдання:

1. Вивчити основні аспекти регулювання у сфері державної експертизи земельпорядної документації.
2. Засвоїти права та обов'язки замовників ДЕЗД і розробників об'єктів ДЕЗД.

Регулювання у сфері державної експертизи. Відповідно до ст. 16 ЗУ «Про державну експертизу земельпорядної документації» регулювання у сфері державної експертизи здійснюють Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері земельних відносин, спеціально уповноважений орган виконавчої влади у сфері державної експертизи, інші органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування у межах повноважень, визначених законом.

До повноважень Верховної Ради України у сфері державної експертизи належать:

- прийняття законів у сфері державної експертизи;
- визначення засад державної політики у сфері державної експертизи;
- вирішення інших питань у сфері державної експертизи відповідно до Конституції України.

До повноважень Кабінету Міністрів України у сфері державної експертизи належать:

- забезпечення реалізації державної політики у сфері державної експертизи;
- затвердження нормативно-правових актів з питань проведення державної експертизи в межах повноважень, визначених законом;
- встановлення порядку реєстрації об'єктів державної експертизи;
- координація діяльності органів виконавчої влади з питань проведення державної експертизи;
- встановлення типової форми висновку державної експертизи;

- забезпечення реалізації здійснення державного контролю при проведенні державної експертизи;
- ініціювання проведення державної експертизи;
- вирішення інших питань у сфері державної експертизи відповідно до закону.

Спеціально уповноваженим органом виконавчої влади у сфері державної експертизи є *центральний орган виконавчої влади*, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин.

До повноважень *центрального органу виконавчої влади*, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин, у сфері державної експертизи належать:

- внесення пропозицій щодо формування державної політики у сфері державної експертизи і забезпечення її реалізації;
- організація та проведення державної експертизи відповідно до закону;
- розроблення і здійснення заходів щодо вдосконалення порядку подання звітності у сфері державної експертизи;
- залучення висококваліфікованих спеціалістів і наукових працівників до проведення державної експертизи;
- методичне забезпечення та координація діяльності у сфері державної експертизи на територіальному рівні;
- методичне забезпечення діяльності у сфері державної експертизи розробників об'єктів державної експертизи;
- ініціювання проведення державної експертизи;
- узагальнення практики застосування законодавства з питань проведення державної експертизи та розроблення пропозицій щодо його вдосконалення;
- вирішення інших питань у сфері державної експертизи відповідно до закону.

До повноважень *центрального органу виконавчої влади*, що забезпечує формування державної політики у сфері земельних відносин, належать:

- здійснення нормативно-правового забезпечення у сфері державної експертизи;
- забезпечення розроблення типової форми експертного висновку державної експертизи;
- затвердження методики проведення державної експертизи;
- забезпечення здійснення державного контролю за додержанням вимог законодавства у сфері державної експертизи;

➤ вирішення інших питань у сфері державної експертизи відповідно до закону.

Здійснення державного контролю за додержанням вимог законодавства у сфері державної експертизи належить до повноважень центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері нагляду (контролю) в агропромисловому комплексі.

Права та обов'язки замовників ДЕЗД і розробників об'єктів ДЕЗД.

Замовники державної експертизи мають право:

➤ надавати спеціально уповноваженому органу виконавчої влади у сфері державної експертизи при здійсненні ним державної експертизи письмові чи усні пояснення, зауваження, пропозиції щодо об'єктів державної експертизи чи з окремих їх рішень та обґрунтувань;

➤ отримувати інформацію про хід проведення державної експертизи на всіх стадіях;

➤ порушувати питання про заміну експертів;

➤ знайомитися з висновками державної експертизи;

➤ ініціювати проведення добровільної та повторної експертизи відповідно до закону;

➤ використовувати відповідно до законодавства України результати і матеріали державної експертизи у своїй діяльності.

Замовники державної експертизи зобов'язані:

➤ подавати необхідні матеріали та документацію для здійснення обов'язкової державної експертизи;

➤ надавати в разі необхідності додаткові відомості та матеріали для здійснення державної експертизи;

➤ ініціювати проведення первинної державної експертизи по об'єктах, що підлягають обов'язковій державній експертизі, та додаткової державної експертизи відповідно до закону;

➤ сприяти здійсненню державної експертизи;

➤ своєчасно вносити до документації щодо об'єктів державної експертизи необхідні корективи і зміни, що не потребують конструктивних досліджень та розрахунків, оплачувати виконані експертні роботи;

➤ виконувати вимоги висновків державної експертизи;

➤ вирішувати інші питання відповідно до закону.

Розробники об'єктів державної експертизи мають право:

- надавати спеціально уповноваженому органу виконавчої влади у сфері державної експертизи письмові чи усні пояснення, зауваження, пропозиції щодо об'єктів державної експертизи;
- знайомитися з висновками державної експертизи;
- ініціювати проведення державної експертизи відповідно до закону;
- вирішувати інші питання у сфері державної експертизи відповідно до закону.

Розробники об'єктів державної експертизи зобов'язані:

- передавати об'єкти на державну експертизу;
- сприяти спеціально уповноваженому органу виконавчої влади у сфері державної експертизи при проведенні ним державної експертизи в об'єктивному розгляді об'єктів експертизи;
- надавати спеціально уповноваженому органу виконавчої влади у сфері державної експертизи при проведенні ним державної експертизи необхідні додаткові відомості та матеріали щодо об'єктів експертизи;
- своєчасно вносити до матеріалів та документації щодо об'єктів державної експертизи необхідні корективи і зміни, що не потребують конструктивних досліджень та розрахунків;
- виконувати вимоги висновків державної експертизи;
- виконувати інші обов'язки з питань проведення державної експертизи, передбачені законом.

Контрольні питання для самоперевірки

1. Які органи здійснюють регулювання у сфері державної експертизи?
2. Які повноваження Верховної Ради України у сфері державної експертизи?
3. Які повноваження центрального органу виконавчої влади у сфері державної експертизи?
4. Які права та обов'язки замовників ДЕЗД і розробників об'єктів ДЕЗД?

Практична робота № 4

Правопорушення у сфері ДЕЗД та відповідальність за порушення законодавства у сфері ДЕЗД

Мета: вивчити види правопорушень у сфері ДЕЗД та умови настання відповідальності за порушення законодавства.

Завдання:

1. Засвоїти поняття та види правопорушень у сфері ДЕЗД.
2. Розглянути застосування санкцій до правопорушника земельного законодавства.
3. Вивчити специфіку земельно-правової відповідальності.

Правопорушення у сфері ДЕЗД.

Відповідно до ст. 40 ЗУ «Про державну експертизу землевпорядні документації» правопорушеннями у сфері державної експертизи є:

- надання свідомо неправдивих відомостей про об'єкти державної експертизи;
- підготовка свідомо неправдивих висновків державної експертизи;
- фальсифікація висновків державної експертизи;
- незаконне втручання будь-кого у проведення державної експертизи або перешкоджання її організації та проведенню;
- умисне примушування або створення для експертів державної експертизи обставин, які зумовлюють незаконне чи необ'єктивне проведення державної експертизи або підготовку необґрунтованих чи свідомо недостовірних висновків, дискредитація або переслідування експертів державної експертизи у зв'язку з підготовленими ними висновками;
- залучення до проведення державної експертизи висококваліфікованих спеціалістів та наукових працівників, які брали участь у створенні її об'єктів або безпосередньо заінтересовані в її результатах;
- ухилення від надання на законну вимогу експертів державної експертизи, які проводять державну експертизу, необхідних відомостей і матеріалів щодо об'єктів державної експертизи;

➤ реалізація проектних рішень щодо об'єктів, які підлягають обов'язковій державній експертизі, до одержання позитивних висновків державної експертизи.

Особи, винні в порушенні законодавства у сфері державної експертизи, несуть *цивільну, адміністративну та кримінальну* відповідальність відповідно до закону.

Відповідальність за порушення законодавства у сфері ДЕЗД.

Відповідальність взагалі - це обов'язок відповідати за свою суспільно-негативну поведінку та мати за таку поведінку негативні наслідки.

У разі порушення земельного законодавства залежно від характеру правопорушення та санкцій, що застосовуються, може наступати *адміністративна, кримінальна, цивільна та дисциплінарна* відповідальність. Крім того, слід мати на увазі, що відповідальність може наставати лише за наявності певного факту – порушення земельного законодавства. Статтею 211 ЗК України закріплено перелік видів порушень земельного законодавства.

У ст. 211 Земельного кодексу України закріплено перелік видів порушень земельного законодавства. До них віднесено:

- укладення угод з порушенням земельного законодавства;
- самовільне зайняття земельних ділянок;
- псування сільськогосподарських угідь та інших земель, їх забруднення хімічними та радіоактивними речовинами і стічними водами, засмічення промисловими, побутовими та іншими відходами;
- розміщення, проектування, будівництво, введення в дію об'єктів, що негативно впливають на стан земель;
- невиконання вимог щодо використання земель за цільовим призначенням;
- порушення строків повернення тимчасово займаних земель або невиконання обов'язків щодо приведення їх у стан, придатний для використання за призначенням;
- знищення межових знаків;
- приховування від обліку і реєстрації та перекручення даних про стан земель, розміри та кількість земельних ділянок;
- не проведення рекультивації порушених земель;
- знищення або пошкодження протиерозійних і гідротехнічних споруд, захисних насаджень;
- невиконання умов знімання, збереження і нанесення родючого шару ґрунту;

-відхилення від затверджених в установленому порядку проектів землеустрою;

-використання земельних ділянок сільськогосподарського призначення для ведення товарного сільськогосподарського виробництва без затверджених у випадках, визначених законом, проектів землеустрою, що забезпечують еколого - економічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь;

-ухилення від державної реєстрації земельних ділянок та подання недостовірної інформації щодо них;

-порушення строків розгляду заяв щодо відведення земельних ділянок.

Слід зазначити, що зазначена стаття не дає підстави для застосування до порушника відповідальності. Дана стаття відсилає до норм кримінального, адміністративного, цивільного законодавства, якими передбачені санкції за вчинення конкретних правопорушень.

Кримінальна відповідальність є найбільш суворим видом юридичної відповідальності за земельні правопорушення і має каральний характер. Вона настає за вчинення злочину, яким винне суспільне небезпечне діяння, заборонене КК, під загрозою покарання.

Адміністративна відповідальність є найбільш поширеним видом юридичної відповідальності за земельні правопорушення. Вона також має каральний характер. Основний вид адміністративного стягнення – адміністративний штраф, що накладається у встановленому порядку державними органами й органами місцевого самоврядування.

Відповідно до Кодексу України про адміністративні правопорушення передбачена відповідальність за такі адміністративні правопорушення:

-пошкодження і забруднення сільськогосподарських та інших земель (ст. 52);

-порушення правил використання земель (ст. 53);

-самовільне зайняття земельної ділянки (ст. 53-1);

-приховування чи перекручення даних земельного кадастру (ст. 53-2);

-несвоєчасне повернення тимчасово займаних земель або не приведення їх у стан, придатний для використання за призначенням (ст. 54);

-самовільне відхилення від проектів внутрішньогосподарського землеустрою (ст. 55);

-знищення межових знаків (ст. 56);

-не виконання законних розпоряджень або розпоряджень або приписів посадових осіб органів земельних ресурсів (ст. 188-5).

Цивільно-правова відповідальність. Під майновою відповідальністю за порушення земельного законодавства маються на увазі несприятливі наслідки майнового характеру. Юридичні та фізичні особи зобов'язані відшукувати шкоду, заподіяну ними внаслідок порушення ними земельного законодавства. У разі здійснення правопорушень в галузі земельних відносин можуть наставати цивільно-правові наслідки. Так, у разі самовільного зайняття земельних ділянок, пошкодження споруд, забруднення земель та вчинення інших порушень земельного законодавства шкода відшкодовується згідно зі ст. 211 Земельного кодексу України і статтями 203, 440, 441 і 453 чинного Цивільного кодексу України.

Юридична відповідальність - це юридичний обов'язок порушника юридичної норми відповідати за свою суспільно-негативну поведінку та прийняти на себе негативні правові наслідки через заходи державного примусу.

Юридична відповідальність за порушення земельного законодавства - важлива складова правового забезпечення раціонального використання та охорони земель. Вона має місце у межах правовідносин між суб'єктом, який порушив приписи земельно-правової норми, з одного боку, і державою в особі її органів - з іншого. Юридична відповідальність спрямована на стимулювання додержання земельно-правових норм, відновлення порушених земельних прав, а також на запобігання вчиненню земельних правопорушень. Юридичний зміст відповідальності полягає у безумовному обов'язку правопорушника зазнавати несприятливих наслідків особистого, майнового чи організаційного характеру. Вид і міра цих наслідків передбачені відповідними санкціями правових норм. Відповідальність за порушення земельного законодавства завжди пов'язана з негативними правовими наслідками як результатом неправомірних діянь (дій чи бездіяльності) винної особи. У тих випадках, коли, наприклад, при викупі земельних ділянок для державних або суспільних потреб власникам земельних ділянок або землекористувачам завдаються збитки, питання про відповідальність не виникає. Тут мають місце гарантії захисту порушених прав суб'єктів правомірними діями уповноважених державних органів. Неправомірна поведінка можлива як з боку самих

носіїв земельних прав, так і з боку сторонніх осіб. У зв'язку з цим серед негативних правових наслідків самостійне місце посідає примусове припинення земельних прав суб'єктів (право власності на земельну ділянку і право на землекористування), яке іноді називають земельно-правовою відповідальністю. Крім того, до винних осіб, які вчинили земельне правопорушення, можуть бути застосовані заходи адміністративного, дисциплінарного чи кримінального впливу, а за наявності заподіяної шкоди - її відшкодування.

Відповідальність за порушення земельного законодавства виконує ряд важливих функцій:

- по-перше, вона виступає як засіб забезпечення виконання вимог земельного законодавства;

- по-друге, відповідальність у зазначеній сфері є важливим елементом механізму гарантій земельних прав суб'єктів;

- по-третє, норми цього інституту стимулюють додержання принципів земельного законодавства;

- по-четверте, в умовах переходу економіки країни до ринкових відносин зростає роль компенсаційної функції юридичної відповідальності.

У сучасних умовах земельних перетворень важливого значення набувають *охоронна, превентивна та виховна* функції відповідальності за земельні правопорушення. Вони є засобом охорони та забезпечення встановленого у державі земельного правопорядку. Нарешті, у деяких випадках юридична відповідальність за порушення земельного законодавства виконує каральну функцію, коли вона є наслідком вчинення кримінальних чи адміністративних правопорушень.

Контрольні питання для самоперевірки

1. Які правопорушення існують у сфері ДЕЗД?
2. Дайте визначення поняттям правопорушення та відповідальність?
3. Яку відповідальність несуть особи, винні в порушенні законодавства у сфері державної експертизи?
4. Які функції виконує відповідальність за порушення земельного законодавства?
5. Які існують види функцій відповідальності за земельні правопорушення?

Контрольні питання до колоквиуму за модулем І. Правові основи і принципи державної експертизи землевпорядної документації

1. Види державних експертиз.
2. Мета і види державних експертиз проектної і технічної документації.
3. Експертні методи прийняття рішень.
4. Інтуїція експерта та основні вимоги до нього при проведенні експертизи.
5. Основні завдання державної експертизи землевпорядної документації.
6. Суб'єкти та об'єкти державної експертизи землевпорядної документації.
7. Регулювання у сфері державної експертизи землевпорядної документації.
8. Повноваження центрального органу виконавчої влади з питань земельних ресурсів у сфері державної експертизи.
9. Обов'язки замовників та розробників державної експертизи землевпорядної документації.
10. Правопорушення у сфері державної експертизи землевпорядної документації.
11. Відповідальність за порушення законодавства у сфері ДЗЕ.
12. Відповідальність за порушення земельного законодавства.

МОДУЛЬ II. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ЗЕМЛЕВПОРЯДНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ

Практична робота № 5

Методика проведення державної експертизи землевпорядної документації

Мета: засвоїти методику проведення державної експертизи землевпорядної документації.

Завдання:

1. Розглянути організацію проведення державної експертизи за всіма формами і видами згідно п.2 Методики проведення державної експертизи землевпорядної документації.
2. Засвоїти процедуру (стадії) проведення державної експертизи.

Організація проведення державної експертизи. Відповідно до п.2 Методики проведення державної експертизи землевпорядної документації *організацію і проведення державної експертизи здійснюють:*

- держгеокадастр;
- територіальні органи Держгеокадастру в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі;

Організація проведення державної експертизи за всіма формами і видами проводиться безпосередньо експертними підрозділами в складі органів виконавчої влади у сфері державної експертизи.

У разі необхідності проведення державної експертизи окремих положень землевпорядної документації за дорученням керівника органу виконавчої влади у сфері державної експертизи можуть залучатись досвідчені фахівці інших структурних підрозділів цього органу виконавчої влади.

До складу виконавців державної експертизи можуть залучатись на договірних засадах висококваліфіковані фахівці проектних, науково-дослідних та інших підприємств, установ і організацій, відповідних структурних підрозділів органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, окремі фізичні особи, які мають вищу освіту, відповідну спеціальність, кваліфікацію, професійні знання, володіють навичками аналізу експертної інформації, а також мають практичний досвід у відповідній сфері не менше трьох років.

Склад виконавців державної експертизи, у тому числі позаштатних, затверджується Головою Держгеокадастру, керівником відповідного територіального органу Держгеокадастру в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі;

Розміри та умови оплати праці позаштатних експертів визначаються згідно з чинним законодавством з цих питань.

Виконавцями державної експертизи не можуть бути спеціалісти підприємств, установ та організацій - розробників відповідного об'єкта експертизи.

При проведенні обов'язкової та добровільної державної експертизи замовник подає до Держгеокадастру, територіального органу Держгеокадастру в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі заяву (для фізичних осіб) або клопотання (для юридичних осіб) про проведення експертизи за формою згідно з *додатком 1* до цієї Методики.

Заява (клопотання) та об'єкт експертизи при проведенні обов'язкової державної експертизи, віднесеної до компетенції Держгеокадастру, надаються до експертного підрозділу Держгеокадастру замовником державної експертизи разом з листом територіального органу Держгеокадастру в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі.

Вибіркова державна експертиза проводиться за дорученням Держгеокадастру та/або за окремим рішенням територіальних органів Держгеокадастру в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі щодо будь-якої земельпорядної документації, яка не підлягає обов'язковій експертизі.

Процедура (стадії) проведення державної експертизи. Проведення державної експертизи передбачає експертне дослідження, перевірку, аналіз і оцінку об'єкта державної експертизи та підготовку обґрунтованого та об'єктивного висновку державної експертизи.

Процедура проведення державної експертизи складається з трьох стадій: *підготовчої, основної та заключної.*

На *підготовчій стадії* державної експертизи здійснюється приймання земельпорядної документації, перевірка її складу, а також реєстрація об'єктів державної експертизи на підставі заяви (клопотання) замовника у журналі обліку (реєстрації) об'єктів державної експертизи земельпорядної документації протягом одного дня. Для проведення державної експертизи замовником подаються

оригінали відповідної документації та матеріали. У разі якщо окремі документи та матеріали об'єкта експертизи за своїм статусом не можуть бути надані в оригіналі, вони додаються у посвідчених, у встановленому порядку, копіях.

Після реєстрації заяви (клопотання) замовник та виконавець укладають договір (додаток 2) на проведення державної експертизи землевпорядної та землеоціночної документації. Невід'ємною частиною договору є акт приймання-передачі висновку державної експертизи землевпорядної документації (додаток 3).

Термін проведення державної експертизи починається з *дати реєстрації об'єкта експертизи*.

Виконавець державної експертизи відповідно до клопотання (заяви) із відповідною візою керівника експертного підрозділу заповнює рахунок на оплату робіт за проведення експертизи та передає його для оплати замовнику експертизи.

Основна стадія проведення державної експертизи передбачає всебічний аналіз землевпорядної документації, відповідність запропонованих заходів вимогам законодавства, встановленим стандартам, нормам і правилам. У разі потреби проводяться обстеження в натурі (на місцевості).

При проведенні державної експертизи землевпорядної документації визначаються:

➤ відповідність змісту документації вимогам законодавства України, встановленим стандартам, нормам і правилам, рішенням органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо раціонального використання і охорони земель, умов і порядку їх забудови, охорони навколишнього природного середовища, санітарно-епідеміологічного благополуччя населення, збереження культурної спадщини;

➤ відповідність змісту документації вимогам завдань на її розроблення та вимогам передпроектної документації;

➤ запропоновані землевпорядною документацією рішення щодо рекультивациі порушених земель, поліпшення малопродуктивних угідь, оцінки земель тощо;

➤ еколого-економічна ефективність передбачених заходів щодо запобігання їх впливу на земельні угіддя за межами ділянки, охорони агроландшафтів;

➤ відповідність вимогам законодавства умов щодо зняття та перенесення ґрунтового покриву (родючого шару ґрунту) земельних

ділянок у разі проведення вибіркової та добровільної державної експертизи робочих проектів землеустрою, передбачених підпунктом 3 частини другої статті 25 Закону України «Про землеустрій».

На *заключній стадії* проведення державної експертизи узагальнюються результати експертних досліджень, готується висновок державної експертизи щодо доцільності затвердження землевпорядної документації (*додаток 4*).

Контрольні питання для самоперевірки

1. Хто здійснює організацію і проведення державної експертизи?
2. Згідно з яким документом проводиться обов'язкова та добровільна державна експертиза?
3. Згідно з яким документом проводиться вибіркова державна експертиза?
4. Які стадії проведення державної експертизи землевпорядної документації?
5. Яка процедура проведення державної експертизи?

Практична робота № 6

Оформлення документації для проведення державної експертизи землевпорядної документації

Мета: засвоїти основну інформацію щодо оформлення документації для проведення державної експертизи.

Завдання:

1. Засвоїти підготовку землевпорядної документації, відповідність змісту документації вимогам законодавства України, встановленим стандартам, нормам і правилам.
2. Розглянути висновок державної експертизи землевпорядної документації.
3. Ознайомитися зі звітністю з проведення ДЕЗД.

Усі основні документи і матеріали, додані до об'єкта державної експертизи повинні відповідати таким вимогам:

➤ передбачені законодавством погодження в паперовому вигляді повинні бути підписані керівником відповідального органу та скріплені його печаткою. В електронній формі документи засвідчуються електронним цифровим підписом керівника відповідального органу;

➤ графічні матеріали у встановлених законодавством випадках мають бути погоджені керівником територіального органу земельних ресурсів;

➤ кожен аркуш копій архівних документів повинен бути посвідчений підписом архіваріуса та печаткою архівної установи;

➤ кожен аркуш інших документів повинен бути посвідчений підписом і печаткою розробника об'єкта експертизи;

➤ кожен аркуш документів в паперовому вигляді повинен бути засвідчений підписом і печаткою (за наявності) розробника об'єкта експертизи, а також підписом та особистою печаткою сертифікованого інженера-землевпорядника, який відповідає за якість робіт із землеустрою. В електронній формі документи засвідчуються електронними цифровими підписами розробника об'єкта експертизи та сертифікованого інженера-землевпорядника, який відповідає за якість робіт із землеустрою;

➤ документація із землеустрою повинна бути пронумерована, прошита та скріплена підписом і печаткою розробника об'єкта

експертизи;

При виконанні цих вимог об'єкт державної експертизи підлягає реєстрації. В іншому випадку документація повертається замовнику на доопрацювання без реєстрації.

Висновок державної експертизи землевпорядної документації оформляється за типовою формою, встановленою Кабінетом Міністрів України відповідно до статті 18 Закону України «Про державну експертизу землевпорядної документації».

Підготовлені висновки державної експертизи повинні зводитись до трьох можливих варіантів:

➤ землевпорядна документація в цілому відповідає вимогам чинного законодавства України, встановленим нормам і правилам, оцінюється позитивно та погоджується (у разі необхідності погодження може обумовлюватися певними умовами щодо додаткового опрацювання окремих питань та внесення коректив, виконання яких не потребує суттєвих доробок);

➤ землевпорядна документація не в повній мірі відповідає вимогам чинного законодавства України, встановленим нормам і правилам, повертається на доопрацювання;

➤ землевпорядна документація, яка не відповідає вимогам чинного законодавства України, встановленим нормам і правилам, оцінюється негативно і не погоджується.

Об'єкт експертизи, який повернуто на доопрацювання, оцінюється позитивно та погоджується після внесення змін і доповнень до нього в порядку, передбаченому цією Методикою, з урахуванням зауважень та пропозицій, зазначених у висновку державної експертизи.

Оцінка землевпорядної документації у висновках державної експертизи (за одним із вказаних варіантів) є обов'язковою. При цьому, негативна оцінка об'єкта експертизи повинна бути всебічно обґрунтована положеннями відповідних нормативно-правових актів.

Негативна оцінка землевпорядної документації не може бути підставою для ухилення замовника від оплати проведення державної експертизи. Негативно оцінена землевпорядна документація після доопрацювання підлягає повторній експертизі на загальних підставах.

Висновки державної експертизи землевпорядної документації після їх підпису експертами, керівником експертного підрозділу та затвердження керівництвом Держгеокадастру, територіальних органів Держгеокадастру в Автономній Республіці Крим, областях, містах

Києві та Севастополі, скріплені гербовою печаткою, є обов'язковими для прийняття до розгляду замовником.

Висновки державної експертизи повинні мати відповідні реквізити - реєстраційні номери і дати, що збігаються з номером та датою реєстрації об'єкта у журналі обліку (реєстрації) об'єктів експертизи земельпорядної документації.

Усунення зауважень та внесення виправлень, виявлених в результаті державної експертизи, здійснюють розробники земельпорядної документації та інші суб'єкти, що допустили порушення вимог чинного законодавства України, встановлених норм і правил при підготовці об'єкта державної експертизи або його окремих складових частин. Контроль за усуненням зауважень державної експертизи здійснюють виконавці експертизи (експерти) чи, за їх дорученням, керівники територіальних органів Держгеокадастру. Факт внесення виправлень, врахування зазначених у висновку зауважень та пропозицій посвідчується відповідним записом на висновку експертизи керівника експертного підрозділу або керівника територіального органу Держгеокадастру, на якого покладено контроль за усуненням зауважень державної експертизи.

Строки проведення державної експертизи встановлені Законом України «Про державну експертизу земельпорядної документації» і не можуть перевищувати **20 робочих днів** від дня реєстрації об'єкта державної експертизи. У такий самий строк здійснюється перевірка щодо усунення зауважень державної експертизи.

Позитивний висновок державної експертизи дійсний протягом строку дії об'єкта державної експертизи, але **не більше 3-х років** від дня його видачі в разі, якщо протягом цього терміну не розпочато реалізацію заходів, передбачених розробленою земельпорядною документацією. Якщо до початку реалізації заходів, передбачених розробленою земельпорядною документацією, з'явилися нові відомості чи обставини, що не були належним чином відображені їх розробниками та мають значення для об'єктивного дослідження і оцінки об'єкта державної експертизи, об'єкт підлягає додатковій державній експертизі.

Визначена Методикою процедура проведення державної експертизи розповсюджується на всі види експертизи - *первинну, повторну та додаткову*.

При проведенні *повторної експертизи* (у разі спростування негативного висновку первинної державної експертизи) проводиться

ретельний аналіз переробленої землепорядної документації, усунення зауважень первинної експертизи, відповідність передбачених заходів діючим законодавчим та іншим нормативно-правовим актам. Якщо повторна державна експертиза проводиться у зв'язку із закінченням терміну дії позитивного висновку первинної експертизи, аналіз землепорядної документації проводиться в першу чергу на відповідність її вимогам законодавчих та нормативно-правових актів, які набули чинності протягом трьох років від дня видачі позитивного висновку первинної експертизи. При цьому, замовником землепорядної документації коригується завдання на її розробку згідно з чинним законодавством України.

При проведенні *додаткової державної експертизи* всебічно вивчаються додаткові відомості чи обставини, що не були використані (враховані) розробниками документації до проведення первинної експертизи і мають значення для більш об'єктивного дослідження і оцінки об'єкта державної експертизи.

За результатами повторної та додаткової експертизи готується новий висновок.

Звітність з питань проведення ДЕЗД. Територіальні органи Держгеокадастру в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі щорічно (**один раз на рік**) звітують перед Держгеокадастром про підсумки проведення ними державної експертизи землепорядної документації.

Звіти повинні подаватися до Держгеокадастру не пізніше 20 січня наступного за звітним року.

Звіти складаються з таблиці (*додаток 5*) та пояснювальної записки до неї.

У пояснювальній записці зазначаються:

- відомості про основні недоліки проєкспертованої документації, їх причини та шляхи усунення;
- зауваження до роботи конкретних розробників об'єктів експертизи;
- пояснення щодо позиції експертів стосовно форми та змісту об'єктів експертизи (найбільш типових, складних тощо), їх окремих матеріалів та документів;
- пропозиції щодо удосконалення організації і проведення державної експертизи землепорядної документації, її нормативно-правової та методичної бази.

Пояснювальна записка підписується керівником структурного

підрозділу територіального органу Держгеокадастру в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, який проводить державну експертизу землевпорядної документації.

Контрольні питання для самоперевірки

1. Які вимоги виносяться для основних документів і матеріалів, доданих до об'єкта державної експертизи?
2. Який зміст висновка державної експертизи?
3. Які строки проведення державної експертизи?
4. В які терміни подається звітність про підсумки проведення державної експертизи землевпорядної документації?

Практична робота № 7

Поняття, завдання і принципи наукової і науково - технічної експертизи

Мета: засвоїти поняття наукової і науково-технічної експертизи, її форми та види.

Завдання:

1. Засвоїти поняття, завдання і принципи наукової і науково-технічної експертизи.
2. Вивчити форми і види наукової і науково-технічної експертизи.

Поняття, завдання і принципи наукової і науково-технічної експертизи. Відповідно до ст.1 ЗУ «Про наукову і науково-технічну експертизу» *наукова і науково-технічна експертиза* - це діяльність, метою якої є дослідження, перевірка, аналіз та оцінка науково-технічного рівня об'єктів експертизи і підготовка обґрунтованих висновків для прийняття рішень щодо таких об'єктів. Наукова і науково-технічна експертиза у сфері науково-технічних розробок та дослідно-конструкторських робіт, фундаментальних і прикладних досліджень, у тому числі на стадії їх практичного застосування (впровадження, використання, наслідки використання тощо), проводиться науково-дослідними організаціями та установами, вищими навчальними закладами, іншими організаціями та окремими юридичними і фізичними особами які акредитовані на цей вид діяльності.

Основними завданнями наукової і науково-технічної експертизи є:

- об'єктивне, комплексне дослідження об'єктів експертизи;
- перевірка відповідності об'єктів експертизи вимогам і нормам чинного законодавства;
- оцінка відповідності об'єктів експертизи сучасному рівню наукових і технічних знань, тенденціям науково-технічного прогресу, принципам державної науково-технічної політики, вимогам екологічної безпеки, економічної доцільності;
- аналіз рівня використання науково-технічного потенціалу, оцінка результативності науково-дослідних робіт і дослідно-конструкторських розробок;

- прогнозування науково-технічних, соціально-економічних і екологічних наслідків реалізації чи діяльності об'єкта експертизи;
- підготовка науково обгрунтованих експертних висновків.

Основними принципами наукової і науково-технічної експертизи є:

- компетентність і об'єктивність осіб, установ та організацій, що проводять експертизу;
- врахування світового рівня науково-технічного прогресу, норм і правил технічної та екологічної безпеки, вимог стандартів, міжнародних угод;
- експертиза громадської думки з питання щодо предмету експертизи, її об'єктивна оцінка;
- відповідальність за достовірність і повноту аналізу, обгрунтованість рекомендацій експертизи.

Форми і види наукової і науково-технічної експертизи.

Наукова і науково-технічна експертиза проводиться у формі державної, громадської та іншої експертизи.

Державну наукову і науково-технічну експертизу проводять:

- органи виконавчої влади;
- державні підприємства, установи та організації.

Проведення державної наукової і науково-технічної експертизи є обов'язковим щодо державних цільових і міждержавних науково-технічних програм.

Громадська наукова і науково-технічна експертиза може проводитися у будь-якій сфері наукової і науково-технічної діяльності, що потребує врахування громадської думки, з ініціативи громадськості, об'єднань громадян, трудових колективів на основі договорів на проведення громадської наукової і науково-технічної експертизи.

Наукову і науково-технічну експертизу можуть проводити наукові і науково-технічні установи, підприємства та організації різних форм власності і підпорядкування, а також спеціально створені експертні організації, статутна діяльність яких передбачає проведення наукових і науково-технічних експертиз, з ініціативи фізичних та юридичних осіб, заінтересованих в отриманні експертних висновків.

Об'єкти наукової і науково-технічної експертизи можуть передаватися на *попередню, первинну, повторну, додаткову, контрольну наукову і науково-технічну експертизу.*

Попередня наукова і науково-технічна експертиза проводиться з метою з'ясування відповідності формальних ознак об'єкта експертизи встановленим нормам і правилам технічної та екологічної безпеки, вимогам стандартів тощо. Попередню наукову і науково-технічну експертизу проводять, як правило, установи та організації - замовники експертизи силами своїх спеціалізованих підрозділів або шляхом залучення незалежних експертів.

Первинна наукова і науково-технічна експертиза передбачає здійснення всіх необхідних заходів у процесі підготовки обґрунтованого висновку щодо об'єктів експертизи, які передаються заінтересованими фізичними та юридичними особами - замовниками експертизи на аналіз та оцінку науковим та науково-технічним експертним організаціям, установам, експертам або колективам експертів.

Повторна наукова і науково-технічна експертиза може проводитися:

- у разі порушення встановлених вимог і правил під час проведення первинної експертизи;
- на вимогу замовника експертизи чи автора розробки за наявності обґрунтованих претензій до висновку первинної експертизи.

Додаткова наукова і науково-технічна експертиза проводиться стосовно об'єктів, щодо яких відкрилися нові наукові і науково-технічні обставини.

Контрольна наукова і науково-технічна експертиза здійснюється з ініціативи замовника для перевірки висновків первинної експертизи або з ініціативи фізичних чи юридичних осіб, заінтересованих у спростуванні окремих положень, частин або в цілому висновків раніше проведених експертиз.

Контрольні питання для самоперевірки

1. Які основні завдання наукової і науково-технічної експертизи?
2. Які основні принципи наукової і науково-технічної експертизи?
3. Які є форми наукової і науково-технічної експертизи?
4. Які є види наукової і науково-технічної експертизи та їх зміст?
5. Що є об'єктами наукової і науково-технічної експертизи?

Практична робота № 8

Суб'єкти та об'єкти наукової та науково - технічної експертизи, їх права та обов'язки

Мета: засвоїти права та обов'язки замовників та експертів, суб'єкти та об'єкти, висновки наукової і науково-технічної експертизи.

Завдання:

1. Засвоїти права та обов'язки замовника та експерта.
2. Розглянути суб'єкти і об'єкти наукової і науково-технічної експертизи.
3. Ознайомитися з висновками наукової і науково-технічної експертизи.

Права та обов'язки замовника та експерта. *Замовник наукової і науково-технічної експертизи має право:*

- заявляти про необхідність проведення попередньої, первинної, повторної, додаткової або контрольної наукової і науково-технічної експертизи;
- порушувати клопотання про заміну експертів, одержувати консультації щодо проведення наукової і науково-технічної експертизи;
- одержувати інформацію про хід проведення наукової і науково-технічної експертизи на всіх стадіях експертного процесу, подавати організатору письмові або усні пояснення, зауваження, рекомендації щодо проведення наукової і науково-технічної експертизи;
- знайомитися з висновками наукової і науково-технічної експертизи;
- використовувати результати і матеріали експертизи у своїй діяльності, в тому числі з комерційною метою, якщо інше не передбачено договором на проведення експертизи;
- створювати банки даних про організаторів експертизи, заносити до них оцінки якості виконаних експертних робіт.

Збирання та поширення інформації стосовно фізичних та юридичних осіб - суб'єктів наукової і науково-технічної експертизи здійснюється лише за їх згодою, якщо інше не обумовлено договором або дорученням на проведення експертизи.

Результати, матеріали та висновки наукової і науково-технічної експертизи являють собою науково-технічну продукцію, власність на яку належить замовникові, якщо інше не передбачено договором між замовником і організаторами експертизи.

Замовник наукової і науково-технічної експертизи зобов'язаний:

➤ подавати на наукову і науково-технічну експертизу відповідні об'єкти і супровідні матеріали до них, а в передбачених цим Законом випадках - висновки попередньої наукової і науково-технічної експертизи;

➤ сприяти організаторам наукової і науково-технічної експертизи у проведенні всебічного, об'єктивного, науково обгрунтованого комплексного аналізу об'єктів експертизи, виробленні незалежної експертної оцінки;

➤ передавати у встановлені договором або дорученням терміни організаторам наукової і науково-технічної експертизи необхідні матеріали, розрахунки, дані, додаткові відомості, що стосуються об'єктів експертизи;

➤ використовувати у своїй діяльності рекомендації наукової і науково-технічної експертизи при прийнятті рішень щодо об'єктів експертизи та подавати у випадках, передбачених цим Законом, об'єкти експертизи та супровідні матеріали до них на повторну або додаткову експертизу;

➤ забезпечувати у передбачених договором випадках анонімність експертів;

➤ відшкодовувати моральну та матеріальну шкоду, заподіяну своїми неправомірними діями.

Експерт наукової і науково-технічної експертизи має право:

➤ вільно викладати особисту думку з питань експертного аналізу, наукової і науково-технічної експертизи;

➤ брати участь у проведенні експертного аналізу і оцінці об'єктів на всіх стадіях наукової і науково-технічної експертизи;

➤ брати участь у проведенні експертизи або відмовитися від участі в ній, якщо це не пов'язано з прямим виконанням службових обов'язків;

➤ вимагати надання додаткових матеріалів, розрахунків і обгрунтувань, необхідних для підготовки об'єктивних висновків;

➤ одержувати стосовно об'єкта експертизи достовірні відомості, довідкові та інформаційні матеріали, в тому числі й такі, що не

підлягають розголошенню. Порядок проведення експертизи в цьому випадку, зокрема правила допуску експерта та міра відповідальності за розголошення отриманої інформації, встановлюються відповідними актами законодавства;

➤ обнародувати у засобах масової інформації підготовлені висновки наукової і науково-технічної експертизи, якщо це передбачено дорученням або договором на проведення експертизи.

Договором на проведення наукової і науково-технічної експертизи можуть передбачатися й інші права експерта, якщо вони не суперечать цьому Законові. Особисті немайнові права на результати, матеріали та висновки наукової і науково-технічної експертизи належать експерту, творчою працею якого їх створено.

Права експерта виникають на підставі укладеного з ним договору, доручення на проведення експертизи або його службових обов'язків, якщо експертиза здійснюється як службове завдання.

Під час проведення державної наукової і науково-технічної експертизи експерти мають вільний доступ до державних баз даних, інших джерел науково-технічної інформації стосовно питань, пов'язаних з об'єктом експертизи.

Держава гарантує реалізацію прав експерта наукової і науково-технічної експертизи.

Порушені права експерта наукової і науково-технічної експертизи підлягають поновленню в судовому порядку, а винні в цьому порушенні особи несуть відповідальність у встановленому законодавством порядку.

Експерт наукової і науково-технічної експертизи зобов'язаний:

➤ пред'являти на вимогу замовника або організатора наукової чи науково-технічної експертизи свідоцтва або документи, що їх замінюють, та які підтверджують його досвід та рівень кваліфікації;

➤ не допускати розголошення інформації, що міститься у матеріалах експертизи, якщо інше не передбачено договором або дорученням на проведення експертизи.

Експерт наукової і науково-технічної експертизи не має права приймати від фізичних та юридичних осіб, заінтересованих у певних висновках експертизи, коштовні подарунки, грошову винагороду тощо.

Експерт наукової і науково-технічної експертизи несе відповідальність за несвоєчасне, неякісне і протиправне проведення

наукової і науково-технічної експертизи, невиконання умов договору на її проведення.

Суб'єкти і об'єкти наукової і науково-технічної експертизи.
Суб'єктами наукової і науково-технічної експертизи є замовники, організатори експертизи, а також експерти.

Замовниками наукової і науково-технічної експертизи можуть бути державні органи і органи місцевого самоврядування, підприємства, установи і організації, громадяни, заінтересовані у проведенні такої експертизи. Замовники можуть вступати у відносини з експертами безпосередньо або через організаторів експертизи на підставі договорів або доручень. Замовники наукової і науково-технічної експертизи формують завдання на проведення експертизи, забезпечують оплату витрат на її проведення, оплату праці експертів або послуг організаторів експертизи.

Організаторами наукової та науково-технічної експертизи є фізичні та юридичні особи, які на підставі доручення або договору з замовниками організовують та проводять експертизу і подають експертні висновки.

Експертизу можуть проводити:

- органи виконавчої влади у межах своєї компетенції;
- підприємства, установи та організації всіх форм власності, тимчасові творчі колективи, що здійснюють наукову і науково-технічну діяльність, спеціалізовані експертні організації;
- окремі експерти, групи експертів та експертні ради.

Експертами є фізичні особи, які мають високу кваліфікацію, спеціальні знання і безпосередньо здійснюють наукову чи науково-технічну експертизу та несуть персональну відповідальність за достовірність і повноту аналізу, обґрунтованість рекомендацій відповідно до вимог завдання на проведення експертизи.

Експертні ради обов'язково створюються для проведення наукової і науково-технічної експертизи проектів міждержавних, державних цільових програм.

Не дозволяється поєднання в одній особі функцій автора розробки чи іншим чином заінтересованої особи та її експерта.

Об'єктами наукової та науково-технічної експертизи можуть бути:

- діючі об'єкти техніки (в тому числі військової) та промисловості, споруди, природні об'єкти тощо, стосовно яких виникає потреба отримати науково обґрунтовані експертні висновки;

➤ проекти, програми, пропозиції різного рівня, щодо яких необхідно провести науково обгрунтований аналіз і дати висновок про доцільність їх прийняття, впровадження, подальшого використання тощо.

Обов'язковій науковій і науково-технічній експертизі підлягають:

➤ державні цільові наукові і науково-технічні програми;

➤ міждержавні наукові і науково-технічні програми, що реалізуються на підставі міжнародних договорів України в межах її території;

➤ галузеві і міжгалузеві програми у сфері наукової і науково-технічної діяльності;

➤ інноваційні програми та проекти державного значення.

З ініціативи організацій та установ, до компетенції яких належить вирішення відповідних питань, експертизі підлягають:

➤ окремі науково-технічні проекти;

➤ науково-технічна продукція;

➤ науково-дослідні роботи (фундаментальні та прикладні дослідження) в усіх галузях наукової діяльності;

➤ дослідно-конструкторські роботи (комплекс робіт, що виконуються на основі технічних завдань з метою розроблення дослідно-конструкторської документації);

➤ наукові праці у вигляді спеціально підготовлених рукописів, наукових доповідей, опублікованих монографій чи посібників;

➤ процес впровадження результатів наукових досліджень і розробок, інші види наукової та науково-технічної діяльності, що сприяють прискоренню науково-технічного прогресу;

➤ дисертаційні дослідження, науково-технічна документація на раціоналізаторські пропозиції, винаходи;

➤ права на об'єкти інтелектуальної власності, включаючи їх вартісну оцінку;

➤ ефективність науково-технічних та інноваційних проектів;

➤ інші об'єкти наукової і науково-технічної діяльності, щодо яких виникає потреба у проведенні експертизи, отриманні науково обгрунтованих експертних висновків.

Висновки наукової і науково-технічної експертизи.

Висновок державної наукової і науково-технічної експертизи є обов'язковим для прийняття фізичними і юридичними особами до розгляду та врахування при обгрунтуванні структури і змісту

пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки, наукових і науково-технічних, соціально-економічних, екологічних програм і проектів, реалізації наукової і науково-технічної діяльності, аналізі ефективності використання науково-технічного потенціалу. Висновки громадської та інших наукових і науково-технічних експертиз мають, як правило, рекомендаційний характер. Вони беруться до уваги державними органами поряд з висновками державної наукової і науково-технічної експертизи при прийнятті рішень про реалізацію науково-технічних програм, проектів, використання іншої науково-технічної продукції та розробок.

Висновки наукової і науково-технічної експертизи зберігають чинність протягом терміну, визначеного договором або дорученням щодо її проведення. Висновки експертизи, які не було реалізовано протягом установленого терміну, втрачають чинність, а відповідні об'єкти підлягають повторній науковій і науково-технічній експертизі.

Доцільність проведення повторної експертизи щодо об'єктів, які не підлягають обов'язковій експертизі, визначається замовником. Фізичні і юридичні особи, заінтересовані у спростуванні окремих положень або в цілому висновків наукової і науково-технічної експертизи, подають обгрунтовану письмову заяву замовникові цієї експертизи.

Замовник, який приймав рішення про проведення первинної наукової і науково-технічної експертизи, зобов'язаний протягом місяця розглянути подану заяву і прийняти обгрунтоване рішення про проведення повторної, додаткової чи контрольної експертизи із залученням незалежних експертів або про відмову від такого проведення.

Забороняється залучати до проведення контрольної експертизи фахівців, які брали участь у проведенні первинної наукової і науково-технічної експертизи.

Висновки контрольної експертизи, організованої за згодою замовника і заінтересованих осіб, які відповідають висновкам первинної експертизи, є остаточними і розглядаються у процесі прийняття рішень відповідними органами. Якщо між висновками первинної і контрольної експертизи є розбіжності, замовник зобов'язаний продовжити експертну роботу.

Контрольні питання для самоперевірки

1. Які права та обов'язки у замовника та експерта, їх зміст?
2. Хто може бути суб'єктом наукової та науково-технічної експертизи?
3. Хто може бути організаторами наукової та науково-технічної експертизи?
4. Зміст висновка державної наукової і науково-технічної експертизи?

Практична робота № 9

Основні поняття про державну екологічну експертизу в Україні

Мета: засвоїти основні поняття про державну екологічну експертизу в Україні.

Завдання:

1. Ознайомитися з екологічною експертизою в Україні, мета та основні завдання.
2. Засвоїти проведення державної екологічної експертизи.
3. Розглянути розмежування компетенції еколого-експертних органів.

Мета, завдання та основні принципи екологічної експертизи.

Метою екологічної експертизи є запобігання негативному впливові антропогенної діяльності на стан навколишнього природного середовища та здоров'я людей, а також оцінка ступеня екологічної безпеки господарської діяльності й екологічної ситуації на окремих територіях та об'єктах.

Згідно із Законом України «Про екологічну експертизу» основними завданнями екологічної експертизи є:

- визначення ступеня екологічного ризику та безпеки запланованої чи здійснюваної діяльності;
- організація комплексної, науково мотивованої оцінки об'єктів екологічної експертизи;
- встановлення відповідності об'єктів експертизи вимогам екологічного законодавства, санітарних норм, будівельних норм і правил;
- оцінка впливу діяльності об'єктів екологічної експертизи на стан навколишнього природного середовища, здоров'я людей та якість природних ресурсів;
- оцінка ефективності, повноти, обґрунтованості й достатності заходів щодо охорони навколишнього природного середовища і здоров'я людей;
- готування об'єктивних, всебічно обґрунтованих висновків екологічної експертизи.

Основними принципами екологічної експертизи є:

- обов'язковість проведення та виконання;
- гарантування безпечного для життя і здоров'я людей навколишнього природного середовища;

- збалансованість екологічних, економічних, медико-біологічних і соціальних інтересів та врахування громадської думки;
- наукова обґрунтованість, незалежність, об'єктивність, комплексність, варіантність, превентивність, гласність;
- екологічна безпека, територіально-галузева та економічна доцільність реалізації об'єктів екологічної експертизи, запланованої чи здійснюваної діяльності;
- державне регулювання;
- законність.

Основні *принципи екологічної експертизи* сформульовані в законах України «Про охорону навколишнього природного середовища» та «Про екологічну експертизу». Незважаючи на те, що вони відносяться переважно до державної експертизи, їх необхідно використовувати в будь-якій еколого-експертній діяльності.

Принцип обов'язковості в державній екологічній експертизі має два значення. По-перше, обов'язковість проведення її в тих програмах, проектах, що здатні вплинути на навколишнє середовище або здоров'я людини. Фінансування і здійснення робіт за даними проектами і програмами може бути дозволено вищими органами тільки після позитивного висновку державної експертизи. По-друге, обов'язковість виконання тих рішень, що містяться у висновку експертизи.

Принцип наукової обґрунтованості означає, що висновки екологічної експертизи повинні бути обґрунтованими і науково аргументованими, базуватися на принципах охорони навколишнього середовища, насамперед, на науково обґрунтованому поєднанні екологічних і економічних інтересів, що забезпечує пріоритети охорони життя і здоров'я людини, реальні гарантії прав людини на провноцінне і сприятливе для життя навколишнє середовище.

Незалежність і позавідомчість екологічної експертизи покликані забезпечити свободу виконання висновків екологічної експертної комісії за результатами роботи. Експертна комісія повинна керуватися фактами та науковими принципами їхнього обґрунтування і діючими законами. Екологічна експертиза повинна відстоювати принципи охорони навколишнього середовища, а не інтереси окремого відомства або групи людей.

Екологічна експертиза проводиться на твердій законодавчій основі. Для її проведення використовують затверджені урядом закони, відомчі інструкції Міністерства, що мають обов'язкове

значення для всіх міністерств і відомств. Забезпечення широкої гласності про існування екологічно небезпечного об'єкта, призначення для нього екологічної експертизи є обов'язком державних органів охорони навколишнього середовища. Обов'язковим є також широка і своєчасна інформація цими органами населення про екологічну обстановку. Гласність екологічної інформації також тісно пов'язана з залученням громадськості до участі в проведенні екологічної експертизи.

Об'єкти і суб'єкти екологічної експертизи. *Об'єктами екологічної експертизи є проекти законодавчих та інших нормативно-правових актів, передпроектні, проектні матеріали, документація з упровадження нової техніки, технологій, матеріалів, речовин, продукції, реалізація яких може призвести до порушення екологічних нормативів, негативного впливу на стан навколишнього середовища, створення загрози здоров'ю людей.*

Державній екологічній експертизі підлягають:

1) державні інвестиційні програми, проекти схем розвитку і розміщення продуктивних сил, розвитку окремих галузей народного господарства;

2) проекти генеральних планів населених пунктів, схем районного планування, схем генеральних планів промислових вузлів, схем розміщення підприємств у промислових вузлах і районах, схем упорядкування промислової забудови, інша передпланова і передпроектна документація;

3) інвестиційні проекти, техніко-економічні обґрунтування й розрахунки, проекти й робочі проекти на будівництво нових та розширення, реконструкцію, технічне переозброєння діючих підприємств; документація з перепрофілювання, консервації та ліквідації діючих підприємств, окремих цехів, виробництв та інших промислових і господарських об'єктів, які можуть негативно впливати на стан навколишнього природного середовища, в тому числі військового та оборонного призначення;

4) проекти законодавчих та інших нормативно-правових актів, що регулюють відносини в царині гарантування екологічної (в тому числі радіаційної) безпеки, охорони навколишнього природного середовища і використання природних ресурсів, діяльності, що може негативно впливати на стан навколишнього природного середовища та здоров'я людей; 5) документація з упровадження нової техніки, технологій, матеріалів і речовин (у тому числі тих, що закуповуються

за кордоном), які можуть створити потенційну загрозу навколишньому природному середовищу та здоров'ю людей.

Відповідно до рішень Кабінету Міністрів України (КМУ), Уряду Автономної Республіки Крим, місцевих рад народних депутатів чи їхніх виконавчих комітетів державній екологічній експертизі можуть підлягати екологічні ситуації, що склалися в окремих населених пунктах і регіонах, а також діючі об'єкти та комплекси, в тому числі військового та оборонного призначення, які чинять значний негативний вплив на стан навколишнього природного середовища та здоров'я людей.

Екологічну експертизу проводять такі суб'єкти:

➤ міністерство екології та природних ресурсів України, його органи на місцях, створювані ними спеціалізовані установи, організації та еко-лого-експертні підрозділи чи комісії;

➤ органи та установи Міністерства охорони здоров'я України - в частині, що стосується експертизи об'єктів, які можуть негативно впливати чи впливають на здоров'я людей;

➤ інші державні органи, місцеві ради народних депутатів та органи виконавчої влади на місцях відповідно до законодавства;

➤ громадські організації екологічного спрямування чи створювані ними спеціалізовані формування;

➤ інші установи, організації та підприємства, в тому числі іноземні юридичні та фізичні особи, що залучаються до проведення екологічної експертизи;

➤ окремі громадяни в порядку, передбаченому Законом України "Про екологічну експертизу" та іншими законодавчими актами. Постановою КМУ від 27.07.95 №554 затверджено "Перелік видів діяльності та об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку", для яких здійснення державної екологічної експертизи є обов'язковим. Обов'язковість проведення держекспертизи для об'єктів, які не входять до зазначеного переліку визначається в кожному конкретному випадку Мінеко-ресурсів або його органами на місцях.

Державна екологічна експертиза матеріалів ОВНС здійснюється еколого-експертними підрозділами Мінекоресурсів: на рівні Міністерства - для проектів, що затверджуються КМУ або Верховною Радою України і проектів законодавчих та нормативно-правових актів та на рівні місцевих органів Мінекоресурсів - для всієї іншої проектної документації, що підлягає держекспертизі.

Постановою КМУ «Про Порядок затвердження інвестиційних програм і проектів будівництва та проведення їх комплексної державної експертизи» від 17.08.98. №1308 встановлюється Порядок затвердження інвестиційних програм і проектів будівництва та проведення їх комплексної державної експертизи. Згідно з Порядком, обов'язковій комплексній державній експертизі, відповідно до Закону України «Про інвестиційну діяльність», підлягають інвестиційні програми і проекти будівництва (за винятком робочої документації) незалежно від джерел фінансування.

Складовими частинами комплексної державної експертизи інвестиційних програм і проектів будівництва, що здійснюються на території України, є: державна інвестиційна експертиза, державна санітарно-гігієнічна експертиза, державна екологічна експертиза, державна експертиза, щодо пожежної безпеки, державна експертиза з охорони праці, державна експертиза з енергозбереження. Крім того, для об'єктів, які становлять потенційну ядерну та радіаційну небезпеку, крім зазначених видів експертизи, проводиться державна експертиза ядерної та радіаційної безпеки. На підставі висновків цих експертиз, організаціями Української державної інвестиційної експертизи, складаються відповідні комплексні висновки.

Форми екологічної експертизи. В Україні здійснюються *державна, громадська та інші екологічні експертизи.*

Висновки державної екологічної експертизи є обов'язковими для виконання. Приймаючи рішення щодо подальшої реалізації об'єктів екологічної експертизи, висновки державної екологічної експертизи враховуються нарівні з іншими видами державних експертиз. Висновки громадської та іншої екологічної експертизи мають рекомендаційний характер і можуть бути враховані при проведенні державної екологічної експертизи, а також при прийнятті рішень щодо подальшої реалізації об'єкта екологічної експертизи.

Державна екологічна експертиза організується і проводиться екологами-експертними підрозділами, спеціалізованими установами, організаціями або спеціально створюваними комісіями спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань екології та природних ресурсів, його органів на місцях із залученням інших органів державної виконавчої влади. До проведення державної екологічної експертизи можуть у встановленому порядку залучатися фахівці інших установ, організацій і підприємств, а також експерти міжнародних організацій. Здійснення державної екологічної

експертизи є обов'язковим для видів діяльності та об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку. Проведення додаткових державних екологічних експертиз здійснюється за ініціативою заінтересованих осіб на підставі договору про надання еколого-експертних послуг або за рішенням Кабінету Міністрів України, Уряду Автономної Республіки Крим, місцевих Рад чи їх виконавчих комітетів.

Державній екологічній експертизі підлягають:

1) державні інвестиційні програми, проекти схем розвитку і розміщення продуктивних сил, розвитку окремих галузей народного господарства;

2) проекти генеральних планів населених пунктів, схем районного планування, схем генеральних планів промислових вузлів, схем розміщення підприємств у промислових вузлах і районах, схем упорядкування промислової забудови, інша передпланова і передпроектна документація;

3) інвестиційні проекти, техніко-економічні обґрунтування і розрахунки, проекти і робочі проекти на будівництво нових та розширення, реконструкцію, технічне переозброєння діючих підприємств; документація по перепрофілюванню, консервації та ліквідації діючих підприємств, окремих цехів, виробництв та інших промислових і господарських об'єктів, які можуть негативно впливати на стан навколишнього природного середовища, в тому числі військового та оборонного призначення;

4) проекти законодавчих та інших нормативно-правових актів, що регулюють відносини в галузі забезпечення екологічної (в тому числі радіаційної) безпеки, охорони навколишнього природного середовища і використання природних ресурсів, діяльності, що може негативно впливати на стан навколишнього природного середовища;

5) документація по впровадженню нової техніки, технологій, матеріалів і речовин (у тому числі тих, що закуповуються за кордоном), які можуть створити потенційну загрозу навколишньому природному середовищу

Відповідно до рішень Кабінету Міністрів України, Уряду Автономної Республіки Крим, місцевих Рад чи їх виконавчих комітетів державній екологічній експертизі можуть підлягати екологічні ситуації, що склалися в окремих населених пунктах і регіонах, а також діючі об'єкти та комплекси, в тому числі військового та оборонного призначення, що мають значний

негативний вплив на стан навколишнього природного середовища.

Позитивний висновок державної екологічної експертизи є дійсним протягом трьох років від дня його видачі.

Громадська екологічна експертиза може здійснюватися в будь-якій сфері діяльності, що потребує екологічного обґрунтування, за ініціативою громадських організацій чи інших громадських формувань, а також місцевих органів влади за рахунок їх власних коштів або на громадських засадах.

Громадська екологічна експертиза може здійснюватися одночасно з державною екологічною експертизою, але вона може проводитися незалежно від неї. Для проведення громадської екологічної експертизи, по – перше, необхідна наявність зареєстрованої громадської організації, статут якої передбачає можливість проведення громадської екологічної експертизи. По – друге, громадська екологічна експертиза має бути офіційно зареєстрована згідно ст.41 ЗУ «Про екологічну експертизу». По – третє, у заві на проведення громадської екологічної експертизи необхідно зазначити склад членів експертної комісії, термін її проведення.

Інші екологічні експертизи можуть здійснюватися за ініціативою заінтересованих юридичних і фізичних осіб на договірній основі із спеціалізованими еколого-експертними органами і формуваннями. Примірний договір про надання еколого – експертних послуг затверджується спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з питань екології та природних ресурсів (ст.17).

Висновки екологічної експертизи складаються з вступної (протокольної), констатуючої (описової) та заключної (оціночно – узагальнюючої) частин. Позитивні висновки державної екологічної експертизи після затвердження їх спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з питань охорони НПС чи його органами на місцях є підставою для відкриття фінансування проектів і програм чи діяльності.

Законом передбачена юридична відповідальність фізичних і юридичних осіб за порушення правил і вимог екологічної експертизи.

Розмежування компетенції еколого-експертних органів. Відповідно до п.4 Інструкції по здійсненню державної екологічної експертизи до компетенції управління державної екологічної експертизи Мінікоресурсів України входить організація здійснення державної екологічної експертизи чи безпосереднє її проведення по:

- техніко-економічних обґрунтуваннях, техніко-економічних розрахунках і проектах (робочих проектах) на будівництво нових і розвиток діючих промислових підприємств та інших господарських об'єктів загальнодержавного значення, які відносяться до Переліку видів діяльності та об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку і затверджуються Кабінетом Міністрів України. Питання організації проведення державної екологічної експертизи документації по радіаційно-небезпечних об'єктах вирішуються спільно управлінням державної екологічної експертизи та адміністрацією ядерного регулювання Мінекобезпеки України;
- усіх видах програм та схем розвитку і розміщення продуктивних сил, галузей народного господарства і промисловості, проектах генеральних планів населених пунктів, схем районного планування, іншій проектно-планувальній документації, яка затверджується Верховною Радою України або Кабінетом Міністрів України;
- матеріалах пропозицій міністерств і відомств щодо розміщення нових, розширення та реконструкції, консервації та ліквідації діючих підприємств і об'єктів — за дорученнями Президента, Верховної Ради, Кабінету Міністрів України;
- проектах законодавчих та інших нормативно-правових актів, що регулюють відносини в галузі забезпечення екологічної (в тому числі радіаційної) безпеки, охорони навколишнього природного середовища і використання природних ресурсів, діяльності, що може негативно впливати на стан навколишнього природного середовища та здоров'я людей;
- проектах державних будівельних норм, відомчих будівельних норм, регіональних будівельних норм, інструкцій, вказівок, положень та ін. подібних документів в частині регламентації ними розробки природоохоронних питань; проектах еталонів розділів оцінки впливу запроєктованої діяльності на навколишнє середовище у складі документації різних стадій проектування;
- документації по впровадженню нових технологій і техніки (проектах будівництва дослідно-промислових установок, окремих цехів, виробництв, технологічних ліній чи дільниць та інших матеріалах, які можуть бути до них прирівняні) у тих видах діяльності та на об'єктах, що входять до переліку таких, які становлять підвищену екологічну небезпеку (після попередньої оцінки місцевими органами Мінекоресурсів України);
- матеріалах реєстрації пестицидів і агрохімікатів (спільно з

Державною міжвідомчою комісією України у справах випробувань та реєстрації засобів захисту та регуляторів росту рослин і добрив Укрдержхі-мкомісією);

➤ екологічних ситуаціях, що склалися в окремих населених пунктах чи регіонах (у випадках, коли рішення про проведення екологічної оцінки ситуації прийняте Кабінетом Міністрів України).

Крім того, управління державної екологічної експертизи Мінекоресурсів України у порядку вибіркового контролю за якістю проектної документації та висновків місцевих еколого-експертних підрозділів може, при потребі, вимагати направлення до Мінекоресурсів для здійснення державної екологічної експертизи будь-яких проектних матеріалів і документації незалежно від наявності висновків по них, раніше підготовлених місцевими органами Мінекобезпеки України. У таких випадках остаточними висновками державної екологічної експертизи вважаються висновки, організація підготовки яких забезпечена вищестоящим органом.

До компетенції еколого-експертних підрозділів місцевих органів Мінекобезпеки України (за винятком Державних інспекцій охорони Чорного і Азовського морів Мінекоресурсів України — п. 4.3 цієї Інструкції) входить організація здійснення і безпосереднє проведення державної екологічної експертизи по:

➤ усіх техніко-економічних обґрунтуваннях, техніко-економічних розрахунках і проектах (робочих проектах) діяльності та об'єктів, які становлять підвищену екологічну небезпеку згідно із переліком, що затверджується Кабінетом Міністрів України (в обов'язковому порядку), за винятком віднесених до компетенції управління державної екологічної експертизи Мінекобезпеки України. Крім того, за документацією, реалізація проектних рішень якої може, з точки зору еко-лого-експертних підрозділів місцевих органів Мінекобезпеки, негативно впливати на стан навколишнього природного середовища, у кожному конкретному випадку за рішенням цих підрозділів;

➤ при проведенні екологічної експертизи документації щодо радіаційно-небезпечних об'єктів склад експертних комісій, вибір конкретних організацій для підготовки робочих матеріалів попередньої оцінки проектної документації чи проектів висновків державної екологічної експертизи і самі проекти висновків державної екологічної експертизи підлягають погодженню в кожному конкретному випадку з адміністрацією ядерного регулювання

Мінекоресурсів України;

➤ матеріалах усіх видів схем і програм розвитку народногосподарського комплексу області, міста, району, з точки зору їх відповідності вимогам природоохоронного законодавства;

➤ Генеральних планах, проектах районного планування, планування приміських і зелених зон міст, схемах генеральних планів промислових вузлів, схемах розміщення підприємств у промислових вузлах і промислових районах, схемах впорядкування промислової забудови;

➤ документації по впровадженню нових технологій і техніки, в галузях діяльності та на об'єктах, які входять до переліку таких, що становлять підвищену екологічну небезпеку (в обов'язковому порядку), з підготовкою тільки попередніх висновків, а також тих, що можуть (з точки зору органів Мінекобезпеки України) негативно впливати на стан навколишнього природного середовища, з підготовкою остаточних висновків — пп. 9.1-9.5 цієї Інструкції.

5) Документації по впровадженню нових матеріалів і речовин в галузях діяльності та на об'єктах, які входять до переліку таких, що становлять підвищену екологічну небезпеку (в обов'язковому порядку), а також тих, що можуть (з точки зору органів Мінекоресурсів України) негативно впливати на стан навколишнього природного середовища (за винятком пестицидів і агрохімікатів) — пп. 10.1 10.6 цієї Інструкції;

➤ крім того, відповідно до рішень Уряду Автономної Республіки Крим, місцевих Рад народних депутатів чи їх виконавчих комітетів, еколого-експертні підрозділи місцевих органів Мінекобезпеки України можуть організовувати (спільно з відповідними інспекційними підрозділами Мінекоресурсів) роботу по експертній оцінці екологічних ситуацій, що склалися в окремих населених пунктах і регіонах, пп. 7.1-7.5 цієї Інструкції, а також на діючих об'єктах та комплексах, що мають значний негативний вплив на стан навколишнього природного середовища.

До компетенції Державних інспекцій охорони Чорного і Азовського морів Мінекоресурсів України входить:

1) Організація здійснення та безпосереднє проведення державної екологічної експертизи техніко-економічних обґрунтувань, техніко-економічних розрахунків і проектів (робочих проектів) діяльності та об'єктів, які становлять підвищену екологічну небезпеку згідно із переліком, що затверджується Кабінетом Міністрів України,

підконтрольних Державним інспекціям охорони Чорного і Азовського морів згідно з положенням про них (в обов'язковому порядку), в тому числі — в портах та на судноремонтних заводах, а також тих, що можуть негативно впливати на стан навколишнього природного середовища — у кожному конкретному випадку за визначенням Державних інспекцій охорони Чорного і Азовського морів (по об'єктах загальнодержавного значення, організація експертизи документації яких входить до компетенції Мінекобезпеки України — за дорученнями цього Міністерства).

2) Участь у державній екологічній експертизі документації по об'єктах, що можуть негативно впливати на стан моря (за відповідними поданнями Державного комітету охорони навколишнього природного середовища та природних ресурсів Автономної Республіки Крим, державних управлінь екологічної безпеки в приморських областях).

Еколого-експертні підрозділи місцевих органів Мінекоресурсів України при проведенні державної екологічної експертизи повинні використовувати дані, які накопичуються в регіональних (обласних) банках даних, що створюються згідно з проектом державної системи екологічного моніторингу.

Контрольні питання для самоперевірки

1. Яка мета екологічної експертизи?
2. Які основні завдання екологічної експертизи?
3. Що є об'єктами екологічної експертизи?
4. Хто може бути суб'єктами екологічної експертизи?
5. Назвіть форми екологічної експертизи та їх зміст?
6. Які органи здійснюють екологічну експертизу земельпорядної документації?
7. Повноваження органів, що здійснюють здійснюють екологічну експертизу земельпорядної документації?

Практична робота № 10

Основні аспекти регулювання та управління в галузі екологічної експертизи

Мета: вивчити права та обов'язки експерта, знати порядок проведення та фінансування екологічної експертизи в Україні.

Завдання:

1. Розглянути статус експерта екологічної експертизи, права та обов'язки.
2. Засвоїти порядок проведення та фінансування екологічної експертизи, відповідальність за порушення законодавства про екологічну експертизу.

Статус експерта екологічної експертизи, права та обов'язки.

Експертом екологічної експертизи може бути спеціаліст, який має вищу освіту, відповідну спеціальність, кваліфікацію і професійні знання, володіє навичками аналізу експертної інформації і методикою еколого-експертної оцінки, а також має практичний досвід у відповідній галузі не менше трьох років.

У ст. 28 Закону України «Про екологічну експертизу» визначено права експерта, державної екологічної експертизи.

Експерт державної екологічної експертизи має право:

- 1) одержувати на його вимогу відомості та матеріали, необхідні для проведення екологічної експертизи;
- 2) ставити питання про відхилення поданих на екологічну експертизу матеріалів, які не відповідають вимогам природоохоронного законодавства, екологічним стандартам і нормативам та врахування яких потребує додаткових досліджень, пошукових робіт чи виділення додаткових капіталовкладень;
- 3) вносити пропозиції про залучення до проведення екологічної експертизи висококваліфікованих спеціалістів, науковців, створення належної матеріально-технічної та інформаційної бази;
- 4) на викладення особистої думки щодо висновків проведеної екологічної експертизи.

Ст. 29 Закону України «Про екологічну експертизу» вказує на перелік обов'язків експерта екологічної експертизи.

Експерт екологічної експертизи зобов'язаний:

- 1) дотримувати встановлених строків та порядку здійснення екологічної експертизи, норм і вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища, раціональне використання і відтворення природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки;
- 2) забезпечувати всебічне, комплексне, об'єктивне, якісне і ефективне проведення екологічної експертизи;
- 3) своєчасно готувати обґрунтовані та об'єктивні висновки;
- 4) обґрунтовувати пропозиції про повернення документації на об'єкти екологічної експертизи на доопрацювання;
- 5) вносити відповідні пропозиції щодо вдосконалення форм і методів проведення екологічної експертизи;
- 6) заявляти самовідвід за наявності особистої заінтересованості щодо конкретного об'єкта екологічної експертизи.

Крім того законодавством визначаються конкретні гарантії незалежності експерта екологічної експертизи.

Незалежність експерта екологічної експертизи забезпечується:

- 1) проведенням екологічної експертизи у встановленому законодавством порядку;
- 2) виконанням еколого-експертних функцій відповідно до вимог законодавства незалежно від розпоряджень посадових осіб державних органів, об'єднань громадян та інших формувань;
- 3) свободою вибору форм і методів еколого-експертного аналізу і оцінки та викладення особистої думки з питань проведеного аналізу;
- 4) заборобою втручатися будь-кому в проведення екологічної експертизи, за винятком порушення експертом вимог законодавства;
- 5) захистом порушених прав експерта у встановленому законодавством порядку.

Права та обов'язки замовників екологічної експертизи.

Замовники екологічної експертизи мають право:

- 1) порушувати відповідні клопотання та одержувати консультації;
- 2) надавати суб'єктам екологічної експертизи письмові чи усні пояснення, зауваження, пропозиції щодо об'єктів екологічної експертизи чи з окремих їх рішень та обґрунтувань;
- 3) знайомитися з висновками екологічної експертизи;
- 4) клопотати про проведення додаткової екологічної експертизи;
- 5) одержувати інформацію про хід проведення екологічної експертизи;
- 6) здійснювати й інші функції в галузі екологічної експертизи в порядку, встановленому законодавством.

Замовники екологічної експертизи зобов'язані:

1) подавати на екологічну експертизу необхідні матеріали на об'єкти екологічної експертизи і висновки щодо попередньої, оцінки їх впливу на навколишнє природне середовище, здоров'я людей;

2) сприяти суб'єктам екологічної експертизи в об'єктивному і комплексному розгляді об'єктів екологічної експертизи та їх науково обґрунтованій оцінці;

3) надавати суб'єктам екологічної експертизи необхідні додаткові відомості, та матеріали;

4) своєчасно вносити до документації на об'єкти екологічної експертизи необхідні корективи і зміни, що не потребують конструктивних досліджень і розрахунків, оплачувати виконані еколого-експертні роботи згідно з договорами;

5) виконувати вимоги висновків екологічної експертизи;

6) вирішувати інші питання відповідно до законодавства України.

Порядок проведення та фінансування екологічної експертизи, відповідальність за порушення законодавства про екологічну експертизу.

Процедура проведення екологічної експертизи передбачає вирішення еколого-експертними органами чи формуваннями завдань експертного дослідження і оцінку об'єктів екологічної експертизи, підготовку обґрунтованого об'єктивного еколого-експертного висновку.

Процедура проведення екологічної експертизи передбачає:

1) перевірку наявності та повноти необхідних матеріалів і реквізитів на об'єкти екологічної експертизи та створення еколого-експертних комісій (груп) відповідно до вимог законодавства (підготовча стадія);

2) аналітичне опрацювання матеріалів екологічної експертизи, в разі необхідності натурні обстеження і проведення на їх основі порівняльного аналізу і часткових оцінок ступеня екологічної безпеки, достатності та ефективності екологічних обґрунтувань діяльності, об'єктів екологічної експертизи (основна стадія);

3) узагальнення окремих експертних досліджень одержаної інформації та наслідків діяльності об'єктів експертизи, підготовку висновку екологічної експертизи та подання його заінтересованим органам і особам (заклучна стадія).

Законодавством передбачаються конкретні умови і підстави проведення державної екологічної експертизи.

Державна екологічна експертиза проводиться у разі:

1) наявної або можливої потенційної небезпеки об'єктів екологічної експертизи для навколишнього природного середовища і здоров'я людей;

2) прийняття відповідного рішення Кабінетом Міністрів України, Урядом Автономної Республіки Крим, місцевими Радами чи їх виконавчими комітетами, судом та правоохоронними органами відповідно до законодавства;

3) обумовленості загальнодержавними екологічними інтересами.

Державна екологічна експертиза видів діяльності та об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку, проводиться після оголошення замовником через засоби масової інформації Заяви про екологічні наслідки діяльності і подання еколога-експертним органам комплекту документів з обґрунтуванням оцінки впливу на навколишнє природне середовище.

Порядок передачі документації, на державну екологічну експертизу визначається Кабінетом Міністрів України.

Заява про екологічні наслідки діяльності повинна містити відомості про мету і засоби здійснення діяльності, суттєві фактори, що впливають чи можуть впливати на стан навколишнього природного середовища з урахуванням можливих екстремальних ситуацій, кількісні та якісні показники оцінки рівнів екологічного ризику такої діяльності, заходи, що гарантують здійснення діяльності відповідно до екологічних стандартів і нормативів, та зобов'язання замовника екологічної експертизи щодо забезпечення вимог екологічної безпеки при здійсненні діяльності.

В законі вказується на конкретні шляхи проведення державної екологічної експертизи.

Державна екологічна експертиза проводиться шляхом:

1) аналізу і оцінки об'єктів екологічної експертизи - групами спеціалістів еколога-експертних підрозділів чи спеціалізованих установ і організацій органів Міністерства екології та природних ресурсів України, Міністерства охорони здоров'я України;

2) еколога-експертних досліджень і оцінки об'єктів екологічної експертизи - спеціально створюваними комісіями із залученням фахівців-практиків та науковців інших установ, організацій і підприємств;

3) створення Міністерством екології та природних ресурсів України спільно з іншими органами державної виконавчої влади міжгалузевих експертних комісій;

4) залучення на договірних засадах інших спеціалізованих організацій для попереднього експертного розгляду та підготовки відповідних пропозицій.

Важливим елементом дослідження є строки проведення державної екологічної експертизи.

Граничні строки проведення державної екологічної експертизи об'єктів:

1) групами спеціалістів еколого-експертних підрозділів, установ чи організацій Міністерства екології та природних ресурсів України - до 45 календарних днів з продовженням у разі потреби до 60 днів, а у виняткових випадках, залежно від складності проблеми - до 120 днів;

2) спеціально створеними міжгалузевими еколого-експертними комісіями чи іншими спеціалізованими організаціями - до 90 календарних днів;

3) за доопрацьованими матеріалами відповідно до висновків попередньої екологічної експертизи - до 30 календарних днів.

Початком державної екологічної експертизи вважається день подання еколого-експертному органу комплекту необхідних матеріалів і документів, а у разі необхідності - і додаткової науково-дослідної інформації з тих питань, що виникли під час проведення експертизи.

Підсумком дослідження є висновки державної екологічної експертизи.

Висновки державної екологічної експертизи повинні містити оцінку екологічної допустимості і можливості прийняття рішень щодо об'єкта екологічної експертизи та враховувати соціально-економічні наслідки.

Позитивні висновки державної екологічної експертизи після затвердження їх Міністерством екології та природних ресурсів України чи його органами на місцях є підставою для відкриття фінансування проектів і програм чи діяльності. Реалізація проектів і програм або діяльності без позитивних висновків державної екологічної експертизи забороняється.

В разі негативної оцінки об'єктів державної екологічної експертизи замовник зобов'язаний забезпечити їх доопрацювання відповідно до вимог еколого-експертного висновку і своєчасну

передачу матеріалів на додаткову державну екологічну експертизу. В законі передбачається строк дії висновків державної екологічної експертизи.

Позитивний висновок державної екологічної експертизи є дійсним протягом трьох років від дня його видачі.

Якщо за цей час не розпочато реалізацію рішення щодо об'єкта державної екологічної експертизи, то він підлягає новій державній екологічній експертизі.

Важливим елементом в період підготовки дослідження є оголошення заяви про проведення громадської екологічної експертизи.

З метою інформування населення та узгодження дій з іншими об'єднаннями громадян суб'єкти громадської екологічної експертизи оголошують через засоби масової інформації Заяву про проведення громадської екологічної експертизи, в якій зазначаються відомості про склад громадського еколого-експертного формування, перелік спеціалістів, залучених до участі в експертизі, об'єкт екологічної експертизи, строки її проведення.

Заява про проведення громадської, екологічної експертизи подається до відповідних місцевих Рад, органів державної виконавчої влади та державної екологічної експертизи.

Кінцевим результатом дослідження є висновки громадської екологічної експертизи. Висновки громадської екологічної експертизи можуть бути висвітлені у засобах масової інформації і надіслані відповідним Радам, органам виконавчої влади на місцях, органам державної екологічної експертизи, іншим заінтересованим органам і особам та замовникам об'єктів екологічної експертизи, стосовно яких вона проводилася.

Висновки громадської екологічної експертизи можуть враховуватися при проведенні державної екологічної експертизи, а також органами, що приймають рішення про реалізацію об'єкта експертизи.

Важливим є зміст висновків екологічної експертизи, які складаються зі вступної (протокольної), констатуючої (описової) та заключної (оціночно-узагальнюючої) частин.

В процесі діяльності важливою гарантією є оскарження висновків державної екологічної експертизи. Юридичні особи, заінтересовані в спростуванні висновків державної екологічної експертизи або їх окремих положень, подають обґрунтовану заяву до відповідних Рад

народних депутатів, органів державної виконавчої влади, державної екологічної експертизи та інших органів, які приймали рішення про проведення такої експертизи. В разі відмови у розгляді заяви вони мають право звернутися до суду.

Відповідні Ради, органи державної екологічної експертизи, інші органи, які приймали рішення про проведення державної екологічної експертизи, зобов'язані в місячний строк розглянути подану заяву і за наявності підстав призначити проведення додаткової державної екологічної експертизи із залученням незалежних експертів. Оскарження висновків державної екологічної експертизи не припиняє їх дії.

Висновки додаткової державної екологічної експертизи є остаточними для прийняття відповідним органом рішення щодо подальшої реалізації об'єкта екологічної експертизи.

В ст. 45 Закону України «Про екологічну експертизу» передбачений порядок визначення висновків державної, екологічної експертизи недійсними.

Висновки державної, екологічної експертизи можуть бути визнані недійсними в судовому порядку в разі:

1) порушення вимог законодавства про проведення державної екологічної експертизи;

2) недотримання державних санітарних норм, правил, гігієнічних нормативів, будівельних норм і правил, вимог щодо охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки;

3) неврахування важливих достовірних відомостей про стан екологічної ситуації, що склалася в районі (місці) реалізації об'єкта екологічної експертизи, який може негативно впливати на стан навколишнього природного середовища, природних ресурсів, здоров'я людей;

4) порушення прав учасників еколого-експертного процесу, якщо це призвело до неправдивого висновку екологічної експертизи.

Крім того законодавством передбачається і порядок оскарження рішень, прийнятих на підставі висновків державної екологічної експертизи.

Рішення, прийняті, відповідними органами на підставі висновків державної екологічної експертизи, можуть бути оскаржені заінтересованими юридичними особами до відповідних вищих органів протягом місяця від дня їх прийняття, а в разі незгоди з

рішеннями цих органів - в судовому порядку відповідно до законодавства України.

Контрольні питання для самоперевірки

1. Хто може бути експертом екологічної експертизи?
2. Які права експерта екологічної експертизи?
3. Які обов'язки експерта екологічної експертизи?
4. Які права та обов'язки замовників екологічної експертизи?
5. Яка процедура проведення екологічної експертизи?
6. Хто здійснює фінансування екологічної експертизи?
7. У яких випадках проводиться державна екологічна експертиза?
8. У які строки проводиться екологічна експертиза?
9. У яких випадках висновки державної, екологічної експертизи можуть бути визнані недійсними?

Практична робота № 11

Основні аспекти містобудівної документації

Мета: вивчити основні завдання експертизи містобудівної документації, засвоїти особливості експертизи.

Завдання:

1. Вивчити основні завдання експертизи містобудівної документації.
2. Ознайомитися з Особливостями експертизи містобудівної документації в історичних ареалах населених пунктів.

Основні завдання експертизи містобудівної документації.

Незалежно від замовника та джерел фінансування експертизі підлягають усі види містобудівної документації, зокрема, Генеральна схема планування території України, схеми планування окремих частин території України, схеми планування територій адміністративно-територіальних одиниць або їх окремих частин, генеральні плани населених пунктів, детальні плани територій, плани червоних ліній, проекти розподілу територій.

Експертиза проводиться в обов'язковому порядку до затвердження містобудівної документації. Фінансування проведення експертизи забезпечується замовником.

Основними завданнями експертизи є:

1. визначення відповідності змісту містобудівної документації законодавству України, державним стандартам, нормам і правилам, рішенням органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з питань планування і забудови територій;
2. підготовка комплексного експертного висновку щодо доцільності затвердження містобудівної документації.

Експертиза проводиться з урахуванням вимог державних стандартів, норм і правил до складу і змісту містобудівної документації.

Особливості експертизи містобудівної документації в історичних ареалах населених пунктів.

У процесі розмежування земель державної і комунальної власності в населених пунктах з історичними ареалами необхідні визначені обмеження при передачі земель державної власності у комунальну. Довкола них створюються охоронні зони з метою захисту від несприятливих антропогенних впливів. Тому земельні

ділянки об'єктів історико-культурної спадщини мають увійти до державної форми власності. Враховуючи вимоги земельного законодавства, прийняті раніше архітектурно-планувальні рішення населених пунктів підлягають коригуванню, спираючись на їх історико-архітектурні та історико-містобудівні опорні плани.

Особливої уваги вимагають промислові зони, які увійшли в існуючі межі історичних міст. Вони потребують перепрофілювання або консервації та одночасної приватизації нерухомості і земельних ділянок з поступовим потоковим винесенням з історичних ареалів з таким розрахунком, аби вони не припиняли випуск продукції.

Для цього потрібно змінювати міську землепорядну службу, яка проводячи державний контроль за викристанням земель, сприятиме охороні земельних ділянок з об'єктами історичної спадщини.

Контрольні питання для самоперевірки

1. Які основні завдання експертизи містобудівної документації?
2. Які особливості експертизи містобудівної документації в історичних ареалах населених пунктів?
3. Які види документації підлягають державній експертизі містобудівної документації?

Практична робота № 12

Положення державної експертизи та оцінки корисних копалин

Мета: вивчити основні завдання, мету та зміст державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин.

Завдання:

1. Ознайомитися з метою, завданнями і змістом державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин.
2. Вивчити визначення промислової цінності родовищ і оцінки запасів корисних копалин відповідно до ст. 45 КУ про надра.

Мета, завдання і зміст державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин.

Метою державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин є:

1. об'єктивна оцінка мінерально-сировинної бази країни на основі єдиних науково-методичних критеріїв;
2. забезпечення достовірності оцінених запасів корисних копалин і відповідності їх якісних показників запланованим напрямом використання;
3. створення умов для найповнішого, економічно раціонального й комплексного використання запасів родовищ корисних копалин з дотриманням вимог щодо охорони надр та навколишнього природного середовища;
4. проведення порівняльної оцінки кількісних та якісних показників запасів корисних копалин, їх географо-економічних, гірничо-геологічних, гідрогеологічних та інших умов залягання для визначення реальної промислової цінності;
5. забезпечення дотримання єдиного підходу до визначення техніко-економічних та фінансових показників господарської діяльності, пов'язаної з видобуванням корисних копалин у межах конкретної ділянки надр;
6. використання оцінок техніко-економічних та фінансових показників господарської діяльності для цілей інвестиційного планування та оподаткування.

Основними завданнями державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин є:

1. оцінка достовірності запасів корисних копалин і наявних у них корисних компонентів на основі дослідження та аналізу матеріалів геологічного вивчення надр щодо закономірностей формування й розміщення покладів корисних копалин, їх речовинного складу й технологічних властивостей, гірничо-геологічних, гідрогеологічних та інших умов залягання;
2. встановлення кондицій на мінеральну сировину для підрахунку запасів родовищ з урахуванням раціонального використання всіх корисних копалин і наявних у них корисних компонентів;
3. визначення кількості та якості запасів корисних копалин і компонентів, ступеня їх вивчення й підготовленості до промислового освоєння;
4. оцінка промислового значення запасів корисних копалин і компонентів за умови їх найповнішого, економічно раціонального й комплексного вилучення та використання на основі сучасних промислових технологій;
5. оцінка відповідності наявного в межах родовищ вмісту речовин, що негативно впливають на довкілля і здоров'я людей під час видобутку, переробки й використання корисних копалин, а також складування відходів виробництва, вимогам стандартів, нормативів, лімітів, санітарно-гігієнічних норм і правил, затверджених у встановленому порядку.

Визначення промислової цінності родовищ і оцінки запасів корисних копалин відповідно до ст. 45 КУ про надра.

Для визначення промислової цінності родовищ і оцінки запасів корисних копалин по кожному родовищу встановлюються кондиції на мінеральну сировину, що становлять сукупність вимог до якості і кількості корисних копалин, гірничо-геологічних та інших умов розробки родовища.

Кондиції на мінеральну сировину розробляються з урахуванням раціонального використання всіх корисних копалин, а також наявних у них цінних компонентів і підлягають експертизі центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр, або іншими уповноваженими підприємствами, установами чи організаціями.

Порядок розробки кондицій на мінеральну сировину встановлюється центральним органом виконавчої влади, що

забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища.

Запаси корисних копалин розвіданих родовищ, а також запаси корисних копалин, додатково розвіданих у процесі розробки родовищ, підлягають експертизі та оцінюються центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр, або іншими уповноваженими підприємствами, установами чи організаціями у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Контрольні питання для самоперевірки

1. Яка мета державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин?
2. Які основні завдання державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин?
3. Як визначають промислову цінність родовищ і оцінки запасів корисних копалин?

Практична робота № 13

Основні види державної експертизи та оцінка запасів корисних копалин, експертні висновки

Мета: засвоїти особливості проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин Державною комісією України по запасах корисних копалин.

Завдання:

1. Вивчити державну експертизу та оцінку запасів корисних копалин.
2. Освоїти проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин Державною комісією України по запасах корисних копалин (ДКЗ).

Державна експертиза та оцінка запасів корисних копалин.

Державна експертиза та оцінка запасів корисних копалин проводиться Державною комісією України по запасах корисних копалин (далі - ДКЗ) з дотриманням таких принципів:

1. наукова обґрунтованість, незалежність, об'єктивність і комплексність;
2. узгодження екологічних, економічних і соціальних інтересів суспільства;
3. узгодження довгострокових державних перспектив у збереженні запасів корисних копалин з інтересами користувачів надр;
4. виконання вимог актів законодавства.

Державна комісія по запасах корисних копалин України - орган, що здійснює експертизу та оцінку запасів корисних копалин, встановлює постійні кондиції на мінеральну сировину для підрахунку запасів корисних копалин у надрах і затверджує розвідані запаси, на базі яких проектуються гірничі підприємства, розробляє перспективні плани розвитку гірничої промисловості.

Залежно від ступеня підготовленості до промислового освоєння запасів корисних копалин державна експертиза може завершуватися:

1. апробацією запасів корисних копалин попередньо розвіданих родовищ, підготовлених до проведення розвідувальних робіт;

2. затвердженням запасів корисних копалин розвіданих родовищ, призначених для проектування й будівництва нових, продовження терміну роботи діючих гірничодобувних і переробних підприємств.

Державній експертизі та оцінці підлягають запаси корисних копалин усіх розвіданих родовищ, у тому числі техногенних, а також запаси корисних копалин, що додатково розвідані в процесі розроблення родовищ, та запаси, що залишаються в надрах у разі ліквідації гірничодобувного підприємства.

Проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин Державною комісією України по запасах корисних копалин (ДКЗ).

Державна експертиза та оцінка запасів корисних копалин проводиться на підставі звітів, які містять в собі матеріали з геологічного вивчення родовищ корисних копалин, підрахунок їх запасів та техніко-економічне обґрунтування промислового значення (далі - геолого-економічна оцінка).

У разі необхідності за рішенням ДКЗ проводиться перевірка достовірності матеріалів геолого-економічної оцінки родовищ корисних копалин безпосередньо на місці геологорозвідувальних робіт.

Відповідно до ступеня вивчення родовища корисних копалин державна експертиза може проводитися за матеріалами геолого-економічної оцінки:

1. початково оцінених ділянок надр;
2. попередньо оцінених родовищ корисних копалин;
3. родовищ корисних копалин, підготовлених до промислового освоєння;
4. родовищ корисних копалин, що перебувають в експлуатації.

Матеріали геолого-економічної оцінки родовищ корисних копалин повинні містити:

1. характеристику геологічної будови покладів корисних копалин, їх технологічних властивостей, гірничо-геологічних, гідрогеологічних та інших умов залягання в обсязі, достатньому для прийняття обґрунтованих проектних рішень щодо способу й системи видобутку та схеми комплексної переробки корисних копалин і визначення граничних показників (параметрів) кондицій;
2. техніко-економічне обґрунтування кондицій для підрахунку запасів корисних копалин, що забезпечують найповніше, економічно раціональне й комплексне вилучення з надр запасів основних та тих,

що спільно залягають, корисних копалин, а також корисних компонентів шляхом використання сучасних промислових технологій видобутку й переробки мінеральної сировини з дотриманням вимог щодо охорони надр та навколишнього природного середовища;

3. характеристику методики й результатів випробовування і підрахунку запасів корисних копалин;

4. прогнозу економічну оцінку сумарного ефекту від експлуатації родовища за одним або кількома варіантами показників (параметрів) кондицій з визначенням прогнозних результатів підприємницької діяльності гірничопереробного комплексу в обсязі, достатньому для прийняття рішення про інвестування подальших робіт;

5. документи, що засвідчують право на користування надрами.

Контрольні питання для самоперевірки

1. Який орган проводить державну експертизу та оцінку запасів корисних копалин?
2. Які принципи проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин?
3. Як проводиться державна експертиза та оцінка запасів корисних копалин?

Практична робота № 14

Основні положення проведення державної експертизи інвестиційних програм і проектів будівництва

Мета: засвоїти процедуру затвердження інвестиційних програм.

Завдання:

1. Вивчити об'єкти експертизи.
2. Ознайомитися із затвердженням інвестиційних програм і проектів будівництва.

Об'єкти експертизи.

До проектів будівництва належать: передпроектна (техніко-економічні обґрунтування і техніко-економічні розрахунки інвестицій, ескізні проекти) і проектно-кошторисна документація (проекти, робочі проекти, робоча документація) для нового будівництва, реконструкції, реставрації, капітального ремонту будинків, споруд та інших об'єктів, розширення і технічного переоснащення підприємств (далі - будівництво).

Затвердження інвестиційних програм і проектів будівництва.

Проекти будівництва, що фінансуються із залученням коштів Державного бюджету України, місцевих бюджетів, а також коштів підприємств, установ та організацій державної власності, затверджуються:

1. Кабінетом Міністрів України за поданням міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій - замовників - по об'єктах розрахунковою кошторисною вартістю 15 млн. гривень і більше, а також по особливо важливих об'єктах, питання будівництва яких вирішується Кабінетом Міністрів України, та по об'єктах, що споруджуються із залученням іноземних кредитів під гарантію Кабінету Міністрів України, незалежно від величини розрахункової кошторисної вартості;
2. міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями - замовниками - по об'єктах розрахунковою кошторисною вартістю від 5 до 15 млн. гривень;

3. підприємствами, установами та організаціями державної власності - по об'єктах розрахунковою кошторисною вартістю до 5 млн. гривень.

Проекти будівництва, що реалізуються за рахунок інших джерел фінансування, затверджуються у порядку, який визначається інвесторами.

Затвердження інвестиційних програм і проектів будівництва здійснюється за наявності позитивного висновку комплексної державної експертизи.

Перезатвердження інвестиційних програм і проектів будівництва провадиться у такому ж порядку, що й затвердження.

Контрольні питання для самоперевірки

1. Які є об'єкти державної експертизи інвестиційних програм і проектів будівництва?
2. Хто здійснює фінансування об'єктів державної експертизи інвестиційних програм і проектів будівництва?
3. Які органи влади затверджують проекти будівництва, що фінансуються із залученням коштів Державного бюджету України, місцевих бюджетів?

Практична робота № 15

Проведення комплексної державної експертизи інвестиційних програм і проектів будівництва. Висновки

Мета: засвоїти процедуру проведення комплексної державної експертизи інвестиційних програм і проектів будівництва.

Завдання:

1. Вивчити інвестиційні програми і проекти будівництва, які незалежно від джерел фінансування, підлягають обов'язковій комплексній державній експертизі.

Інвестиційні програми і проекти будівництва, незалежно від джерел фінансування, підлягають обов'язковій комплексній державній експертизі.

Обов'язковій комплексній державній експертизі відповідно до Закону України "Про інвестиційну діяльність" підлягають інвестиційні програми і проекти будівництва (за винятком робочої документації) незалежно від джерел фінансування. Робоча документація підлягає комплексній державній експертизі, якщо під час її розроблення вносяться зміни до затверджених проектних рішень, щодо яких законодавством передбачено проведення комплексної державної експертизи. У разі потреби за висновком комплексної державної експертизи проектно-кошторисна документація підлягає перезатвердженню.

Складовими частинами комплексної державної експертизи інвестиційних програм і проектів будівництва, що здійснюється на території України, є:

- державна інвестиційна експертиза;
- державна санітарно-гігієнічна експертиза;
- державна екологічна експертиза;
- державна експертиза щодо пожежної безпеки;
- державна експертиза з охорони праці;
- державна експертиза з енергозбереження.

По об'єктах, які становлять ядерну та радіаційну небезпеку, крім зазначених видів експертизи проводиться державна експертиза ядерної та радіаційної безпеки.

Державні експертизи, які є складовими частинами комплексної державної експертизи інвестиційних програм і проектів будівництва, проводяться відповідно до нормативно-правових актів, що регламентують порядок виконання цих експертиз.

Інвестиційні програми і проекти будівництва, реалізація яких здійснюється із залученням коштів Державного бюджету України, місцевих бюджетів, а також коштів підприємств, установ та організацій державної власності, підлягають обов'язковій комплексній державній експертизі у повному обсязі, в тому числі:

- державній інвестиційній експертизі - інвестиційні програми та проекти будівництва;
- державній санітарно-гігієнічній експертизі - інвестиційні програми та проекти будівництва;
- державній екологічній експертизі - інвестиційні програми та проекти будівництва об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку, перелік яких встановлюється Кабінетом Міністрів України;
- державній експертизі щодо пожежної безпеки - проектно-кошторисна документація;
- державній експертизі з охорони праці - проекти будівництва об'єктів виробничого призначення;
- державній експертизі з енергозбереження - інвестиційні програми, енерготехнологічна частина проектно-кошторисної документації.

Інвестиційні програми та проекти будівництва, що здійснюються за рахунок інших джерел фінансування, підлягають комплексній державній експертизі в такому ж порядку за винятком підготовки висновку щодо показників розрахункової кошторисної вартості будівництва.

Комплексний висновок державної експертизи інвестиційних програм і проектів будівництва складається спеціалізованими державними організаціями Української державної інвестиційної експертизи (далі - служби Укрінвестекспертизи) на підставі висновків державних експертиз.

Проведення комплексної державної експертизи інвестиційних програм і проектів будівництва, які затверджуються Кабінетом Міністрів України, забезпечується Центральною службою Укрінвестекспертизи при Держбуді, в тому числі по виробничих об'єктах - із залученням відповідних галузевих (міжгалузевих) служб Укрінвестекспертизи.

Проведення комплексної державної експертизи інших інвестиційних програм і проектів будівництва забезпечується галузевими (міжгалузевими) та місцевими службами Укрінвестекспертизи.

Для проведення комплексної державної експертизи інвестиційних програм і проектів будівництва інвестор (замовник) укладає договір з відповідною службою Укрінвестекспертизи, що залучає на договірних засадах уповноважених юридичних осіб, які відповідно до законодавства мають право проводити державну експертизу щодо санітарного і епідемічного благополуччя населення, екології, охорони праці, енергозбереження та пожежної безпеки.

Зазначені уповноважені юридичні особи визначаються відповідними центральними органами виконавчої влади, нормативно-правові акти яких регламентують виконання складових частин комплексної державної експертизи.

Вартість проведення комплексної державної експертизи інвестиційних програм визначається у розмірі до 10 відсотків вартості їх розроблення.

Вартість проведення комплексної державної експертизи проектів будівництва обчислюється на підставі нормативів, наведених у додатку до цього Порядку. В подальшому зазначені нормативи уточнюються Кабінетом Міністрів України за поданням Держбуду.

Вартість складових частин комплексної державної експертизи визначається службами Укрінвестекспертизи разом з виконавцями інших видів державної експертизи з урахуванням специфіки будови.

Для проведення комплексної державної експертизи інвестор (замовник) подає службі Укрінвестекспертизи документацію у повному обсязі у двох примірниках. Служба Укрінвестекспертизи передає в триденний термін необхідну документацію уповноваженим юридичним особам, які розглядають її і у термін до 30 календарних днів надсилають службі Укрінвестекспертизи свої висновки та пропозиції до комплексного висновку.

Загальний термін проведення комплексної державної експертизи, як правило, не повинен перевищувати 45 календарних днів. В окремих випадках залежно від складності екологічних та інших проблем максимальний термін проведення комплексної експертизи може бути продовжений до 120 календарних днів.

Участь виконавців окремих видів державної експертизи, що є складовими частинами комплексної державної експертизи в обов'язковому порядку зазначається у комплексному висновку.

Висновок кожної державної експертизи скріплюється підписом керівника і печаткою уповноваженої юридичної особи.

Контрольні питання для самоперевірки

1. Які складові частини комплексної державної експертизи інвестиційних програм і проектів будівництва, що здійснюється на території України?
2. Який орган державної влади проводить комплексну державну експертизу інвестиційних програм?
3. Які вимоги та їх зміст до висновку державної експертизи інвестиційних програм?

Контрольні питання до колоквиуму за модулем II. Порядок проведення державної експертизи землевпорядної документації

1. Склад виконавців державної експертизи землевпорядної документації.
2. Процедура (стадії) проведення державної експертизи землевпорядної документації.
3. Термін проведення державної експертизи землевпорядної документації.
4. Строки проведення державної експертизи землевпорядної документації.
5. Висновки державної експертизи землевпорядної документації.
6. Звітність з питань проведення державної експертизи землевпорядної документації.
7. Завдання наукової та науково-технічної експертизи.
8. Принципи наукової та науково-технічної експертизи.
9. Форми наукової та науково-технічної експертизи.
10. Права та обов'язки замовників та експертів наукової та науково-технічної експертизи.
11. Мета екологічної експертизи.
12. Основні завдання екологічної експертизи.
13. Форми екологічної експертизи.
14. Граничні строки проведення екологічної експертизи.
15. Висновки екологічної експертизи.
16. Етапи проведення екологічної експертизи.
17. Основні завдання експертизи містобудівної документації.
18. Порядок проведення експертизи містобудівної документації.
19. Замовники експертизи проектів будівництва.
20. Строки проведення експертизи проектів будівництва.
21. Види державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин.
22. Експертні висновки державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин.
23. Повторна державна експертиза та оцінка запасів родовищ корисних копалин.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ЗАЛІКУ

1. Види державних експертиз.
2. Мета і види державних експертиз проектної і технічної документації.
3. Експертні методи прийняття рішень.
4. Інтуїція експерта та основні вимоги до нього при проведенні експертизи.
5. Основні завдання державної експертизи землепорядної документації.
6. Суб'єкти та об'єкти державної експертизи землепорядної документації.
7. Регулювання у сфері державної експертизи землепорядної документації.
8. Повноваження центрального органу виконавчої влади з питань земельних ресурсів у сфері державної експертизи.
9. Обов'язки замовників та розробників державної експертизи землепорядної документації.
10. Правопорушення у сфері державної експертизи землепорядної документації.
11. Відповідальність за порушення законодавства у сфері ДЗЕ.
12. Відповідальність за порушення земельного законодавства.
13. Склад виконавців державної експертизи землепорядної документації.
14. Процедура (стадії) проведення державної експертизи землепорядної документації.
15. Термін проведення державної експертизи землепорядної документації.
16. Строки проведення державної експертизи землепорядної документації.
17. Які вимоги виносяться для основних документів і матеріалів, доданих до об'єкта державної експертизи?
18. Які строки проведення державної експертизи?
19. В які терміни подається звітність про підсумки проведення державної експертизи землепорядної документації?
20. Звітність з питань проведення державної експертизи землепорядної документації.
21. Завдання наукової та науково-технічної експертизи.
22. Принципи наукової та науково-технічної експертизи.

23. Форми наукової та науково-технічної експертизи.
24. Права та обов'язки замовників та експертів наукової та науково-технічної експертизи.
25. Які права та обов'язки у замовника та експерта, їх зміст?
26. Хто може бути суб'єктом наукової та науково-технічної експертизи?
27. Хто може бути організаторами наукової та науково-технічної експертизи?
28. Зміст висновка державної наукової і науково-технічної експертизи?
29. Мета екологічної експертизи.
30. Основні завдання екологічної експертизи.
31. Форми екологічної експертизи.
32. Граничні строки проведення екологічної експертизи.
33. Висновки екологічної експертизи.
34. Етапи проведення екологічної експертизи.
35. Яка мета екологічної експертизи?
36. Які основні завдання екологічної експертизи?
37. Що є об'єктами екологічної експертизи?
38. Хто може бути суб'єктами екологічної експертизи?
39. Назвіть форми екологічної експертизи та їх зміст?
40. Які органи здійснюють екологічну експертизу земельпорядної документації?
41. Повноваження органів, що здійснюють здійснюють екологічну експертизу земельпорядної документації?
42. Хто може бути експертом екологічної експертизи?
43. Які права експерта екологічної експертизи?
44. Які обов'язки експерта екологічної експертизи?
45. Які права та обов'язки замовників екологічної експертизи?
46. Яка процедура проведення екологічної експертизи?
47. Хто здійснює фінансування екологічної експертизи?
48. У яких випадках проводиться державна екологічна експертиза?
49. У які строки проводиться екологічна експертиза?
50. У яких випадках висновки державної, екологічної експертизи можуть бути визнані недійсними?
51. Основні завдання експертизи містобудівної документації.
52. Порядок проведення експертизи містобудівної документації.
53. Замовники експертизи проектів будівництва.
54. Строки проведення експертизи проектів будівництва.

55. Види державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин.
56. Експертні висновки державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин.
57. Повторна державна експертиза та оцінка запасів родовищ корисних копалин.
58. Який орган проводить державну експертизу та оцінку запасів корисних копалин?
59. Які принципи проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин?
60. Як проводиться державна експертиза та оцінка запасів корисних копалин?

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ступень Р. М. Державна землепорядна експертиза : методичні рекомендації / Р. М. Ступень, А. М. Бурчєня, О. Р. Баран. – Львів : ЛДАУ, 2015. – 80 с.
2. Лоїк Г. К. Державна експертиза об'єктів територіального планування: проекти і технічна документація : навчальний посібник / Г. К. Лоїк, І. Г. Тарасюк. – Львів : ЛДАУ, 2004. – 144 с.
3. Домбровська О. А. Державна експертиза землепорядної документації : навчальний посібник / О. А. Домбровська. – Харків, 2014. – 300 с.
4. Конституція України [Електронний ресурс] : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. ; станом на 30.09.2016 р. – Електрон. текст. дан. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
5. Земельний кодекс України [Електронний ресурс] : станом на 25.10.2001 р. – Електрон. текст. дан. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>.
6. Водний кодекс України [Електронний ресурс] : станом на 06.06.1995 р. - Електрон. текст. дан. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/213/95-%D0%B2%D1%80>.
7. Кодекс України про адміністративне правопорушення [Електронний ресурс] : 06.03.1996 р. ; станом на 28.08.2018 р. - Електрон. текст. дан. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
8. Кодекс України про надра [Електронний ресурс] : 27.07.1994 р. ; станом на 04.04.2018 р. - Електрон. текст. дан. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/132/94-%D0%B2%D1%80>.
9. Лісовий кодекс України [Електронний ресурс] : 21.01.1994 р. ; станом на 01.01.2019 р. - Електрон. текст. дан. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/3852-12>.
10. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс] : 05.04.2001 р. ; станом 26.02.2019 р. - Електрон. текст. дан. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
11. Про господарські товариства [Електронний ресурс] : закон України від 19.09.1991 р. N 1576-XII ; станом на 17.06.2018. – Електрон. текст. дан. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1576-12>.
12. Про державний земельний кадастр [Електронний ресурс] : закон України від 07.07.2011 р. N 3613-VI ; станом 01.01.2019 р. - Електрон. текст. дан. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/3613-17>.
13. Про звернення громадян [Електронний ресурс] : закон України від 02.10.1996 р. N 3613-VI ; станом 11.10.2018 р. - Електрон. текст. дан. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/393/96-%D0%B2%D1%80>
14. Про державну експертизу землепорядної документації [Електронний ресурс] : закон України від 17.06.2004 р. N 1808-IV ; станом 27.06.2015 р. - Електрон. текст. дан. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1808-15>.

15. Про колективне сільськогосподарське підприємство [Електронний ресурс] : закон України від 14.02.1992 р. N 2114-XII ; станом 02.10.2018 р. - Електрон. текст. дан. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2114-12>.
16. Про місцеве самоврядування в Україні [Електронний ресурс] : закон України від 21.05.1997 р. N 280/97-ВР ; станом 06.12.2018 р. - Електрон. текст. дан. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/280/97-%D0%B2%D1%80>.
17. Про місцеві державні адміністрації [Електронний ресурс] : закон України від 09.04.1999 р. N 586-XIV ; станом 06.12.2018 р. - Електрон. текст. дан. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/586-14>.
18. Про оренду землі [Електронний ресурс] : закон України від 06.10.1998 р. N 161-XIV ; станом 10.07.2018 р. - Електрон. текст. дан. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/161-14>.
19. Про основи містобудування [Електронний ресурс] : закон України від 16.11.1992 р. N 2780-XII ; станом 17.01.2017 р. - Електрон. текст. дан. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2780-12>.
20. Про природно-заповідний фонд України [Електронний ресурс] : закон України від 16.06.1992 р. N 2456-XII; станом 22.03.2018 р. - Електрон. текст. дан. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2456-12>.
21. Про трубопровідний транспорт [Електронний ресурс] : закон України від 15.06.1996 р. N 192/96-ВР ; станом 22.11.2018 р. - Електрон. текст. дан. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/192/96-%D0%B2%D1%80>.
22. Про земельну реформу [Електронний ресурс] : постанова Верховної Ради України від 18.12.1990 № 563-XII / Верховна Рада України. – Електрон. текст. дан. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/563-12>.

Головне управління Держгеокадастру у Миколаївській області

_____
(П. І. Б. (назва) замовника експертизи та його адреса)

_____

_____

**ЗАЯВА (для фізичної особи)
КЛОПОТАННЯ (для юридичної особи)**

Прошу провести _____ державну
(обов'язкову, добровільну) (первинну, повторну, додаткову) експертизу

_____
(назва документації) _____.

Документація розроблена _____
(назва розробника документації)

_____
на замовлення _____
(назва замовника документації)

на підставі договору _____
(дата та номер договору на виготовлення відповідної документації)

Кошторисна вартість робіт за зазначеним договором становить _____ грн. ____ коп., у тому числі ПДВ –
_____ грн. ____ коп.

Оплата за проведення державної експертизи гарантується.

Додаток: копія договору на виготовлення документації на ____ аркуші(ах).

Замовник державної експертизи

_____
(дата подання заяви (клопотання))

_____
(прізвище та ініціали фізичної особи або посада,
прізвище та ініціали керівника юридичної особи)

_____
(підпис замовника експертизи) М. П. (за наявності)

ДОГОВІР № ____

на проведення державної експертизи земельпорядної та землеоціночної документації

м. Суми

" ____ " _____ 2018 року

Підприємство, установа, організація, приватний підприємець, громадянин
_____, в особі

(посада, прізвище, ім'я, по батькові)

що діє на підставі _____, далі - **Замовник**, з однієї сторони, Головне управління Держземагентства у Сумській області в особі першого заступника начальника управління – Пелих Валентини Миколаївни, що діє на підставі Довіреності № 7 від 25.04.2018р., далі – **Виконавець**, з іншої сторони, уклали цей Договір про наступне:

1. Предмет Договору

1.1. Цей Договір укладено відповідно до Земельного кодексу України, другого пункту Порядку виконання земельно-кадастрових робіт та надання послуг на платній основі державними органами земельних ресурсів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01.11.2000 №1619, та Закону України «Про державну експертизу земельпорядної документації» (далі - Закон), Методики проведення державної експертизи земельпорядної документації, затвердженої наказом Держкомзему України від 03.12.2004 № 391 (далі – Методика)

1.2. **Замовник** доручає, а **Виконавець** зобов'язується виконати, таку роботу: здійснити державну експертизу земельпорядної та землеоціночної документації:

_____ (азначається точне найменування об'єкта експертизи)

_____, (далі – робота).

1.3. Результатом виконаних робіт за Договором є висновок державної експертизи земельпорядної документації.

1.4. Робота за Договором виконується у відповідності до вимог Закону та Методики.

2. Права та обов'язки Сторін

2.1. **Замовник** подає **Виконавцю** заяву із клопотанням про виконання роботи по здійсненню державної експертизи земельпорядної та землеоціночної документації та матеріали, що підлягають експертизі.

2.2. **Замовник** забезпечує фінансування роботи згідно п.3.1.- 3.3. Договору, вносить обов'язкові виправлення на зауваження експерта щодо відповідності чинному законодавству поданих матеріалів, по закінченні приймає роботу.

2.3. **Виконавець** відповідно до цього Договору зобов'язується:

у 20 робочих днів із моменту реєстрації документації здійснити передбачену Договором роботу;

виконати роботу, передбачену цим Договором; під час виконання роботи згідно з умовами цього Договору дотримуватися вимог нормативно-правових актів та технічної документації.

3. Вартість робіт та порядок розрахунків

3.1. Вартість виконання роботи визначається згідно зі статтею 39 Закону, п.8 Розмірів оплати земельно-кадастрових робіт та послуг, затверджених наказом Держкомзему України, Міністерства фінансів України, Міністерства економіки України від 15.06.2001 №97/298/124,

і становить 3% від кошторисної вартості проектно-вишукувальних робіт, але не менше 20 грн.:

_____ грн. _____ коп.
(сума прописом)

3.2. Оплата здійснюється попередньо
(одноразово по закінченні робіт, поетапно, *попередня оплата* тощо)

3.3. Попередню оплату у розмірі 100 % _____
(договірної вартості робіт в цілому, поточного року, окремого етапу)

4. Порядок приймання роботи

4.1. Здавання–приймання роботи оформлюється актом, який підписується представниками обох сторін.

4.2. Без здійснення оплати за роботу у порядку п.3.2.-3.3. Договору висновок не підлягає видачі Замовнику.

5. Відповідальність Сторін

5.1. За невиконання або неналежне виконання зобов'язань за цим Договором **Сторони** несуть відповідальність згідно з чинним законодавством. України

6. Обставини форс-мажору

6.1. Жодна зі **Сторін** не несе відповідальності за повне або часткове невиконання, а також за неналежне виконання своїх зобов'язань за цим Договором, якщо це сталося внаслідок дій та обставин непереборної сили, а саме: землетрусу, пожежі, повені, інших стихійних лих, військових дій, прийняття актів органами влади тощо.

6.2. **Сторона**, для якої стало неможливим виконання зобов'язань за цим Договором, повинна протягом 5 днів повідомити іншим **Сторонам** письмово про настання, передбачуваний строк дії і припинення зазначених у пункті 6.1 цього Договору обставин.

7. Порядок вирішення спорів

7.1. Усі спори, пов'язані з виконанням цього Договору, вирішуються **Сторонами** шляхом переговорів.

7.2. У разі неможливості вирішення спору шляхом переговорів він розглядається в порядку, встановленому чинним законодавством України.

8. Інші умови

8.1. За взаємною згодою **Сторони** можуть вносити до Договору оформлені як Додаткова угода зміни та доповнення. Внесені зміни та доповнення є невід'ємною частиною цього Договору.

8.2. Жодна зі **Сторін** цього Договору не може передавати свої права за цим договором третій особі без письмової згоди іншої **Сторони**.

8.3. Результати виконаних робіт використовуються в порядку, передбаченому чинним законодавством.

8.4. **Власником** висновку державної експертизи землепорядної документації є Замовник.

8.5. У відносинах, не врегульованих цим Договором, **Сторони** керуються чинним законодавством України.

8.6. Цей Договір складено у двох примірниках, які мають однакову юридичну силу, для кожної з Сторін.

8.7. Невід'ємною частиною цього Договору є:

1. Акт приймання-передачі висновку державної експертизи землепорядної документації.

9. Термін дії Договору

9.1. Початок виконання роботи "___" _____ 2018 року.

Закінчення виконання роботи "___" _____ 2018 року.

10. Юридичні адреси та реквізити Сторін

ЗАМОВНИК

_____
_____
_____
_____
_____

(підпис)

(ПІБ)

М. П.

ВИКОНАВЕЦЬ

40021, м. Суми
вул. Петропавлівська, 108

рах. 31112028700002

в УДКС у місті Суми

МФО 837013 код ЄДРПОУ 37970593

Отримувач: УК у місті Сумах м. Суми

22012500

Перший

заступник начальника _____ В.М. Пелих

(підпис)

(ПІБ)

М. П.

АКТ N _____
від " ____ " _____ 2018 р.
здачі - приймання роботи
згідно з договором N _____ від _____ 2018 р.
на проведення державної експертизи земельпорядної та землеоціночної документації
(назва договору)

Ми, що нижче підписалися, представник Виконавця – перший заступник начальника управління – Пелих Валентина Миколаївна з одного боку, і представник Замовника –

з другого боку, уклали цей акт про те, що здійснена державна земельпорядна експертиза об'єкта

(повне найменування об'єкта експертизи)
(вказати необхідне:) задовольняє умовам договору і оформлена належним чином.

Вартість здійснення експертизи становить _____ *грн.* _____ *коп*

Перераховано « ____ » _____ 2018 р.

Роботу здав:

Від Виконавця
40021, м. Суми
вул. Петропавлівська, 108
рах. 31112028700002
в УДКС у місті Суми
МФО 837013 код ЄДРПОУ 37970593
Отримувач: УК у місті Сумах м. Суми
22012500

Перший
заступник начальника _____ В.М. Пелих
(підпис) (ПІБ)

М. П.

Роботу прийняв:

Від Замовника

_____
_____
_____
_____
(підпис) (ПІБ)

М.П.

ЗАТВЕРДЖУЮ

_____ (керівник спеціально уповноваженого органу виконавчої влади

_____ у сфері державної експертизи

_____ землевпорядної документації)

_____ (дата)

_____ (підпис)

М.П.

ВИСНОВОК

державної експертизи землевпорядної документації

від “__” _____ 20__ р. № __

1.Замовник державної експертизи _____ (прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи,

_____ паспортні дані - серія, номер, ким і коли виданий; найменування юридичної особи

_____ відомості про державну реєстрацію та банківські реквізити, місцезнаходження, номер телефону)

2.Вид землевпорядної документації, що підлягає державній експертизі:

3.Розробник землевпорядної документації _____ (прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи,

_____ паспортні дані- серія, номер, ким і коли виданий; найменування юридичної особи

_____ відомості про державну реєстрацію та банківські реквізити, місцезнаходження, номер телефону)

4.Дата виготовлення землевпорядної документації _____

5.Дата і номер реєстрації _____

6. Державна експертиза проведена _____

_____ (найменування підрозділу органу виконавчої влади з питань земельних ресурсів прізвище та ініціали

_____ посада експерта)

7.Форма проведення державної експертизи _____ (обов'язкова, вибіркова, добровільна)

8.Вид державної експертизи _____ (первинна, повторна, додаткова)

9.Процедура проведення державної експертизи (дослідження, перевірка, аналіз та оцінка землевпорядної документації) _____

10. Зауваження та пропозиції до проектної документації _____

11. Підсумкова оцінка результатів державної експертизи _____

(відповідність вимогам законодавчих та інших нормативно-правових актів)

12. Строк проведення державної експертизи _____

13. Строк дії висновку _____

14. Експерти _____

(посада, прізвище, ініціали)
(підпис)

(посада, прізвище, ініціали)
(підпис)

(посада, прізвище, ініціали)
(підпис)

ЗВІТ

про проведення державної експертизи землепорядної документації

В _____

(найменування Головного управління Держгеокадастру в області (м. Києві))

станом на 01.01.20__ р.

N з/п	Об'єкти обов'язкової державної експертизи	Усього розроблено	Здійснено державну експертизу, у тому числі			Результати державної експертизи		
			первинну	повторну	додаткову	оцінено позитивно	повернуто на доопрацювання	оцінено негативно
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Схеми землеустрою і техніко-економічні обґрунтування використання та охорони земель адміністративно-територіальних одиниць							
2	Проекти землеустрою щодо встановлення (зміни) меж адміністративно-територіальних одиниць							
3	Проекти землеустрою щодо організації і встановлення меж територій природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення, обмежень у використанні земель та їх режимоутворюючих об'єктів							
4	Проекти землеустрою щодо відведення земельних ділянок							
5	Проекти землеустрою щодо впорядкування території населених							

	пунктів							
6	Технічна документація з бонітування ґрунтів							
7	Технічна документація з нормативної грошової оцінки земель							
8	Проекти землеустрою щодо приватизації земель державних і комунальних сільськогосподарських підприємств, установ та організацій							
9	Усього об'єктів обов'язкової державної експертизи							
Інша документація (об'єкти вибіркової та добровільної державної експертизи)								
10	Інша документація із землеустрою							
11	Інша документація з оцінки земель							
12	Усього іншої документації							
13	Разом							

Начальник Головного управління Держгеокадастру в _____ області (м. Києві)

_____
(підпис)
М. П.

_____
(П. І. Б.)

Навчальне видання

ДЕРЖАВНА ЗЕМЛЕВПОРЯДНА ЕКСПЕРТИЗА

Методичні рекомендації

Укладач: **Воронкова** Ганна Миколаївна

Формат 60x84 1/16. Ум. друк. арк. 2,0.
Тираж 50 прим. Зам. № _____

Надруковано у видавничому відділі
Миколаївського національного аграрного університету
54020, м. Миколаїв, вул. Георгія Гонгадзе, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490 від 20.02.2013р.

